

Burmese Transcript of Quota Refugees settling into New Zealand video

1.	Introduction	နိဒါန်း
1.1	<p>Hello, my name is Josef</p> <p>Hi, my name is Begard (blank)</p> <p>My name is Malual (blank)</p> <p>My name is Admon (blank)</p> <p>I'm Dawitt (blank)</p> <p>My Name is Kabba (blank)</p> <p>My Name is Maha</p> <p>Hi, my name is Abann (blank)</p> <p>Admon: I'm originally from Iraq</p> <p>Josef: Burma, Myanmar</p> <p>Abann: I'm originally from Southern Sudan</p> <p>Begard: I am from north of Iraq Kurdish</p> <p>Kabba: I'm originally from Sierra Leone</p> <p>Malual: I'm from Southern Sudan</p> <p>Maha: I'm originally from Iraq, from the city of Baghdad</p> <p>Dawitt: I'm from Ethiopia, I've lived in New Zealand for the last 15 years</p> <p>Kabba: I've been living in New Zealand for the last 17 years</p> <p>Bagard: For 19 Years</p> <p>Malual: For 7 years</p> <p>Maha: For 16 years</p> <p>Abann: 7 years</p> <p>Admon: 10 years ago</p> <p>Josef: 6 years and 5 months</p>	<p>ဟဲလို၊ ကျွန်တော့်နံမည် ကျိုးဇက်ပါ။</p> <p>ဟိုင်း၊ ကျွန်ုပ် နံမည် ဘီဂတ် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ် နံမည် မာလူဝဲလ် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ်နံမည် အဲဒမ္မန် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ် ဒါဝဒ် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ်နံမည် ကာဘာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ်နံမည် မာဟာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ဟိုင်း၊ ကျွန်ုပ် နံမည် အာဘမ်း ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>အဲဒမ္မန်- ကျွန်ုပ် မူလအားဖြင့် အီရတ် ကဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျိုးဇက်- ဘားမား၊ မြန်မာ</p> <p>အာဘမ်း- ကျွန်ုပ် မူလအားဖြင့် စူဒန် တောင်ပိုင်းက ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ဘီဂတ်- ကျွန်ုပ် အီရန် ကာဒစ်ရ် မြောက်ပိုင်းက ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကာဘာ- ကျွန်ုပ် မူလအားဖြင့် စီရေလီရုန်း ကဖြစ်ပါသည်။</p> <p>မာလူဝဲလ်- ကျွန်ုပ် ဆူဒန် တောင်ပိုင်းက ဖြစ်ပါသည်။</p> <p>မာဟာ- ကျွန်ုပ် မူလအားဖြင့် အီရတ်၊ ဘက်ကဒက်မြို့ ကဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ဒါဝဒ်- ကျွန်ုပ် အီသီယိုးပီးယား ကဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်ုပ် နယူးဇီလန်နိုင်ငံမှာ နေထိုင်နေတာ 15 နှစ် ရှိပါပြီ။</p> <p>ကာဘာ- ကျွန်ုပ် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ နေထိုင်နေတာ 17 နှစ် ရှိပါပြီ။</p>

	<p>Welcome to NZ</p> <p>Welcome! Moving to another country is a big step. We want to help you and your family settle well in New Zealand. This video has practical information to help you know what to expect when you first arrive.</p> <p>It will take time to get used to the ways things are done here. You may find the move difficult so be patient as it will take time to settle well.</p> <p>26s</p> <p>New Zealand is a friendly country with a long history of welcoming refugees. The Government will help support you while you settle into your</p> <p>12s</p>	<p>ဘီဂတ်- 19 နှစ် ရှိပြီး။ မာလိုဝဲလ်- 7 နှစ် ရှိပြီး။ မာဟာ- 16 နှစ် ရှိပြီး။ အာဘမ်း- 7 နှစ် ရှိပြီး။ အဲဒ်မွန်- 10 နှစ် ရှိပြီး။ ဂျိုးဇက်- 6 နှစ်နှင့် 5 လ ရှိပြီး။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှ ကြိုဆိုပါ၏</p> <p>ကြိုဆိုပါ၏ တစ်ခြားနိုင်ငံကို ပြောင်းရွှေ့လာရတာဟာ ကြီးမားတဲ့ အချက်အဆင့်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ သင်နှင့်သင့်မိသားစု နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ဖို့ ကူညီပေးလိုပါတယ်။ ဒီဗီဒီယိုမှာ လက်တွေ့ကျတဲ့ အချက်အလက်တွေ ရှိပါတယ်။ သင် ပထမဦးဆုံး ရောက်လာချိန်မှာ သင် ဘာကိုမျှော်လင့်ကြောင်း သိရန် အထောက်အကူပြု ပါတယ်။</p> <p>ဒီနေရာမှာ အရာရာ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတွေကို နေသားကျဖို့ အချိန်နည်းနည်း ယူရလိမ့်မယ်။ ပြောင်းရွှေ့လာရတာဟာ ခက်ခဲကြောင်း သင် တွေ့ကောင်း တွေ့နိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် စိတ်ရှည်ရှည်ထားပါ။ ကောင်းကောင်း နေသားကျဖို့ အချိန်ယူပါလိမ့်မယ်။</p> <p>26s</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ဖော်ရွေသော နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုက္ခသည်များကို ကြိုဆိုတဲ့ ရှည်လျားသော သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံ ရှိပါတယ်။ သင် သင့်ရဲ့..... မှာ အခြေချနေစဉ်အတွင်း အစိုးရက သင့်ကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးပါလိမ့်မယ်။</p> <p>12s</p>
--	--	--

<p>1.2</p>	<p>Location & Culture</p> <p>New Zealand is a small country in the South Pacific. Our closest neighbours are Australia and the Pacific Island states. There are two main islands in New Zealand – the North Island and the South Island.</p> <p>New Zealanders are commonly called “kiwis” and are known for their relaxed lifestyle and attitude towards life.</p> <p>22s</p>	<p>တည်နေရာ နှင့် ယဉ်ကျေးမှု</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ တောင်ပစိဖိတ်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံငယ် တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ အနီးကပ် အိမ်နီးချင်းတွေကတော့ ဩစတြေးလျနိုင်ငံနှင့် ပစိဖိတ်ကျွန်း နိုင်ငံများတို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အဓိက ကျွန်း နှစ်ကျွန်း ရှိပါတယ်- မြောက်ကျွန်းနှင့် တောင်ကျွန်း တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများကို များသောအားဖြင့် “ကီဝီစ်” လို့ခေါ်ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ သက်သောင့်သက်သာ နေထိုင်ပုံဘဝနှင့် လူ့ဘဝအပေါ် သဘောထားအမြင်ကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>22s</p>
<p>1.3</p>	<p>History & the Treaty of Waitangi</p> <p>New Zealand’s first people, the Māori, have lived here for over 1,000 years. European settlement began around 1840.</p> <p>10s</p> <p>The Treaty of Waitangi is New Zealand’s founding document. In the Treaty the British and Māori agreed to build and manage the country together.</p> <p>10s</p>	<p>ဝိတန်ဂီး [Waitangi] သမိုင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ သဘောတူစာချုပ်</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ ပထမလူ ဖြစ်တဲ့ မောရီ လူမျိုးတွေဟာ ဒီနေရာမှာ နေနေတာ နှစ်ပေါင်း 1000 ကျော်ကျော် ရှိနေပါပြီ။ ဥရောပတိုက်သား အခြေချနေထိုင်ရေးဟာ 1840 ခုနှစ်ပိုင်း လောက်က စခဲ့ပါတယ်။</p> <p>10s</p> <p>ဝိတန်ဂီး ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ သဘောတူစာချုပ်ဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ စာမှတ်စာတမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီစာချုပ်မှာ ဗြိတိသျှလူမျိုးနှင့် မောရီလူမျိုး တွေဟာ တိုင်းပြည်ကို အတူတကွ လက်တွဲပြီး တည်ဆောက် အုပ်ချုပ်ရန် သဘောတူခဲ့ပါတယ်။</p> <p>10s</p>
<p>1.4</p>	<p>People</p> <p>Just over four million people live in New Zealand. Approximately three</p>	<p>လူများ</p>

<p>million people live in the North Island. The largest city is Auckland. New Zealand is a diverse country and today, people from over 145 countries call New Zealand home.</p> <p>19s</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ လူ လေးသန်းကျော်သာ နေထိုင်ကြပါတယ်။ ခန့်မှန်းခြေ လူ သုံးသန်းလောက်ဟာ မြောက်ကျွန်းမှာ နေထိုင်ပါတယ်။ အကြီးဆုံး မြို့က အော့ကလန် ဖြစ်ပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ လူအမျိုးမျိုး ယဉ်ကျေးမှု အမျိုးမျိုး ရှိတဲ့နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ယနေ့ကာလမှာ နိုင်ငံပေါင်း 145 နိုင်ငံကျော်မှ လူတွေဟာ နယူးဇီလန်ကို အိမ်လုပ်နေကြ ပါတယ်။</p> <p>19s</p>
<p>1.5</p> <p>Language</p> <p>There are three official languages in New Zealand – English and Māori and Sign Language. English is the main language.</p> <p>10s</p> <p>Being able to read, speak, and write English makes living and working in New Zealand much easier.</p> <p>We will talk more about learning English later.</p> <p>13s</p>	<p>ဘာသာစကား</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ တရားဝင် ဘာသာစကား သုံးမျိုး ရှိပါတယ်- အင်္ဂလိပ်၊ မောရီနှင့် လက်ဟန်ပြ သင်္ကေတ တို့ဖြစ်ပါတယ်။ အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှာ အဓိက ဘာသာစကား ဖြစ်တယ်။</p> <p>10s</p> <p>အင်္ဂလိပ်စကားကို ဖတ်တတ်တယ်၊ ပြောတတ်တယ်၊ ရေးတတ်တယ်ဆိုရင် နယူးဇီလန်မှာ နေထိုင်ဖို့နှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်ဖို့ အရမ်းလွယ်ကူမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျွန်ုပ်တို့ အင်္ဂလိပ်စာ သင်ယူခဲ့အကြောင်း နောက်ကျရင် ပိုပြီးတော့ ပြောကြတာပေါ့။</p> <p>13s</p>
<p>1.6</p> <p>Climate</p> <p>New Zealand is an island nation surrounded by sea, so the climate doesn't get very hot or very cold. The climate varies from subtropical in the far north to a cooler climate in the far south. As New Zealand is in the Southern Hemisphere, the seasons are completely opposite to countries north of the</p> <p>24s</p>	<p>ရာသီဥတု</p> <p>နယူးဇီလန်နိုင်ငံဟာ ပင်လယ် ပတ်ပတ်လည် ဝိုင်းရံလျက်ရှိတဲ့ ကျွန်းနိုင်ငံ တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရာသီဥတုဟာ သိပ်မပူ သို့မဟုတ် သိပ်မအေးပါ။ ရာသီဥတု အမျိုးမျိုး ရှိပါတယ်။ မြောက်ဖက်အစွန်ဆုံးမှာ အပူလျော့အီကွတာ ရာသီဥတုရှိပြီး တောင်ဖက်အစွန်ဆုံးမှာ ပိုမိုအေးပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ တောင်ဖက်ရိုးစွန်းမှာရှိတာကြောင့် ရာသီဥတုများမှာ မြောက်ဖက်ဝင်ရိုးစွန်း နိုင်ငံများနှင့် လုံးလုံးလျားလျား ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ပါတယ်။</p>

		24s
2.	Government and New Zealand Laws	အစိုးရနှင့် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ တရားဥပဒေများ
2.1	<p>Government</p> <p>New Zealand is a democratic country. Elections are held every three years to elect the government, which is led by the Prime Minister. The government is based in Wellington, which is the capital of New Zealand.</p> <p>12s</p> <p>All New Zealand citizens and residents aged 18 years and over, <u>are encouraged</u> to vote.</p> <p>11s</p>	<p>အစိုးရ</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံ တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲများကို သုံးနှစ် တစ်ကြိမ် ကျင်းပပြီး ဝန်ကြီးချုပ် ဦးစီးသော အစိုးရကို ရွေးချယ်ပါတယ်။ အစိုးရဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ မြို့တော်ဖြစ်တဲ့ ဝဲလ်လင်တန်မှာ ရုံးစိုက်ပါတယ်။</p> <p>12s</p> <p>အသက် 18 နှစ် နှင့်အထက် နယူးဇီလန် နိုင်ငံသားများနှင့် နေထိုင်သူများကို မဲထည့်ရန် တိုက်တွန်းကြပါတယ်။</p> <p>11s</p>
2.2	<p>Important laws</p> <p>New Zealand is an open and friendly society.</p> <p>4s</p> <p>However, there are certain laws that are strictly enforced for all New Zealanders' safety and health. It is important for newcomers to learn and respect the law of New Zealand.</p> <p>12s</p>	<p>အရေးကြီးသော တရားဥပဒေများ</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ပွင့်လင်းပြီး ဖော်ရွေသော လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>4s</p> <p>သို့သော်လည်း နယူးဇီလန် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသား အားလုံးတို့ရဲ့ လုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေး အတွက် အတင်းအကျပ် အာဏာတည်စေသော ဥပဒေ အချို့ ရှိပါတယ်။ အသစ်ရောက်လာသူများ အတွက် နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ တရားဥပဒေကို လေ့လာပြီး လေးစားရန် အရေးကြီးပါတယ်။</p> <p>12s</p>

<p>2.3</p>	<p>People and Property</p> <p>It is against the law for anyone to steal or damage your property. It is against the law for anyone to deliberately harm you or anyone in your family.</p> <p>If you want to report a crime to the police or call an ambulance or fire engine, then the number to call is 111.</p> <p>20s</p>	<p>လူများနှင့် ဥစ္စာပစ္စည်း</p> <p>သင့် ဥစ္စာပစ္စည်းကို ခိုးရင် သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးရင် မည်သူတစ်ယောက်အတွက်မဆို ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ သင် သို့မဟုတ် သင့် မိသားစုတစ်ယောက်ယောက်ကို တမင်သက်သက် နှာကျင်အောင်လုပ်ရင် မည်သူတစ်ယောက်အတွက်မဆို ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါတယ်။</p> <p>တကယ်လို့ သင် ရဲကို ပြစ်မှုတစ်ခု တိုင်ချင်ရင် ဒါမှမဟုတ် လူနာတင်ယာဉ် ဒါမှမဟုတ် မီးသတ်ကား ကိုခေါ်ချင်ရင် နံပါတ် 111 ကိုခေါ်ပါ။</p> <p>20s</p>
<p>2.4</p>	<p>Gender equality</p> <p>New Zealand has a long history of promoting women's equality. It was the first country to give women the vote and has had female Prime Ministers.</p> <p>Women are treated equally and have the same access to education, health care, employment and public spaces. Women hold important positions in all parts of society including in the government, judiciary and business.</p> <p>25s</p>	<p>လိင် တန်းတူရှိမှု</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ အမျိုးသမီးများ တန်းတူရှိဖို့ မြှင့်တင်ပေးတဲ့ သမိုင်းကြောင်း ရှည်ရှည် ရှိပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေကို မဲပေးခွင့်ပြုတာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ပထမဦးဆုံး နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီး ဝန်ကြီးချုပ်များ ရှိခဲ့ပါတယ်။</p> <p>အမျိုးသမီးတွေကို တန်းတူဆက်ဆံပါတယ်။ ပြီးတော့ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် အများပြည်သူနေရာတွေမှာ အတူတူ ရယူစေပါတယ်။ အစိုးရ၊ တရားရေးနှင့် စီးပွားရေး အပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်း အပိုင်း အားလုံးတွေမှာ အမျိုးသမီး တွေဟာ အရေးကြီးတဲ့ ရာထူးတွေ ယူထားကြပါတယ်။</p> <p>25s</p>
<p>2.5</p>	<p>Freedom of speech, religion, expression</p> <p>Everyone in New Zealand has the freedom of speech, religion and political opinion.</p> <p>5s</p> <p>In New Zealand it is illegal to discriminate because of age, race, gender, disability, religion or sexual orientation. People are expected to respect</p>	<p>လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပိုင်ခွင့်</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ လူတိုင်းမှာ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ နိုင်ငံရေးအမြင် တင်ပြပိုင်ခွင့် ရှိကြပါတယ်။</p> <p>5s</p>

	<p>each other and to protect each other's rights.</p> <p>9s</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အသက်အရွယ်၊ လူမျိုး၊ လိင်၊ မသန်စွမ်းမှု၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် လိင်ရင်းနှီးမှု တွေကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံရင် တရားမဝင်ပါဘူး။ တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် လေးစားဖို့နှင့် အခြားသူများရဲ့ အခွင့်အရေးများကို အချင်းအချင်း အကာအကွယ်ပေးကြဖို့ လူတွေကို မျှော်လင့်ထားပါတယ်။</p> <p>9s</p>
<p>2.6</p>	<p>Family Law in New Zealand</p> <p>Parenting</p> <p>Children need to be supervised at all times until they are 14. You must not leave children under 14 at home alone. It is against the law to smack or hit your child. Parents need to discipline children without using violence. There are agencies that can provide you with parenting help and support.</p> <p>18s</p> <p>Family Law</p> <p>New Zealand encourages healthy and supportive relationships. It is a crime to commit any sort of violence against your family. Family violence is more than just physical abuse; it includes sexual, psychological, emotional or verbal abuse. Rape in marriage is also illegal. New Zealand Police do not tolerate any form of family violence.</p> <p>24s</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ မိသားစု ဥပဒေ</p> <p>ကလေးထိန်းကျောင်းခြင်း</p> <p>ကလေးများကို အသက် 14 နှစ် ပြည့်တဲ့အချိန်ထိ ကြီးကြပ်ပေးဖို့ လိုပါတယ်။ အသက် 14 နှစ်အောက် ကလေးတွေကို သူတို့ချည်းသက်သက် အိမ်မှာ သင် ထားထားလို့ မရပါဘူး။ သင့် ကလေးကို ရိုက်တာတို့၊ ပုတ်တာတို့ဟာ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ မိဘတွေဟာ ကလေးတွေကို အကြမ်းမဖက်ပဲနှင့် စည်းကမ်းလုပ်ပေးဖို့ လိုပါတယ်။ ကလေးထိန်းကျောင်းဖို့ အကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့တွေကို ပေးနိုင်တဲ့ အေဂျင်စီရုံး တွေရှိပါတယ်။</p> <p>18s</p> <p>မိသားစု ဥပဒေ</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ကျန်းမာပြီး ရိုင်းပင်းကူညီပံ့ပိုးပေးတဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေကို အားပေးပါတယ်။ သင့်မိသားစု အပေါ် ဘယ်ပုံစံနှင့်ဖြစ်ဖြစ် လုပ်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်တာဟာ ပြစ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ မိသားစု အကြမ်းဖက်မှုဟာ ကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရိုက်နှက်မှုထက် ပိုဆိုးပါတယ်။ အဲဒီထဲမှာ လိင်နှင့်ပတ်သက်တဲ့ မတရားလုပ်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ မတရားလုပ်မှု၊ စိတ်ခံစားမှုနှင့်ပတ်သက်တဲ့ မတရားလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပါးစပ်နှင့် ဆော်ကားမှုတွေ ပါပါတယ်။ မင်္ဂလာဆောင်ထားရက်သားနှင့် မုဒိန်းကျင့်ရင်လည်း တရားမဝင်ပါဘူး။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ရဲအဖွဲ့ဟာ ဘယ်လိုပုံစံနှင့်ဖြစ်ဖြစ်လုပ်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုကို သည်းမခံပါဘူး။</p> <p>24s</p>

You can report any domestic violence to Police or to Child Youth and Family even after it has happened. If you or your family are in danger, then you call 111.

15s

Female Genital Mutilation

In New Zealand it is illegal to circumcise a woman, girl or female baby, remove or cut out any part of the female genital area, stitch up the female genital area or cut out any part of the clitoris. It is also illegal to send or make arrangements to send a child out of New Zealand to have this performed overseas. You can contact the FGM Education programme for more information www.fgm.co.nz or speak to a health professional or the police if you need help after your arrival in New Zealand.

38s

Marriage

The legal age for marriage in New Zealand is 16. If you are between 16 and 19, you will still need your parents' consent. The law allows same-sex marriages. For all marriages, both partners to the marriage must agree. Forced marriages, child marriages and marriage to more than one person are illegal in New Zealand.

21s

သင် အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှု ဘယ်လိုမျိုးကိုမဆို ရဲကို ဒါမှမဟုတ် Child Youth and Family ကို တိုင်ကြားနိုင်ပါသည်။ လုပ်ခဲ့ပြီးပြီးဖြစ်တဲ့တိုင်အောင် တိုင်ကြားနိုင်ပါသည်။ တကယ်လို့ သင် သို့မဟုတ် သင့် မိသားစုဟာ အန္တရာယ်ဖြစ်နေတယ်ဆိုရင် သင် ဖုန်း 111 ကိုခေါ်ပါ။

15s

အမျိုးသမီး လိင်အင်္ဂါ ဖြတ်တောက်ခြင်း

နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အမျိုးသမီး၊ မိန်းကလေး သို့မဟုတ် မွေးကင်းစ မိန်းကလေး တစ်ယောက်ကို လိင်အင်္ဂါ ဖြတ်တောက်တာတွေ၊ မိန်းကလေးလိင်အင်္ဂါဇာတ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုခုကို ဖယ်ရှားတာ သို့မဟုတ် ဖြတ်တောက်ပစ်တာ၊ မိန်းကလေး လိင်အင်္ဂါဇာတ်နေရာကို ချုပ်ပစ်တာ သို့မဟုတ် မိန်းမအင်္ဂါအစေ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုခုကို ဖြတ်တောက်ပစ်တာတွေဟာ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ ဒီကိစ္စရပ်တွေကို နိုင်ငံခြားမှာ လုပ်ဖို့အတွက် ကလေးတစ်ယောက်ကို နယူးဇီလန် နိုင်ငံက ခေါ်ထုတ်တာ သို့မဟုတ် အစီအစဉ်ချပေးတာတွေဟာလည်း ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ အပို အချက်အလက်တွေ အတွက် သင် FGM ပညာရေး အစီအစဉ် www.fgm.co.nz ကိုဆက်သွယ်နိုင်ပါတယ် သို့မဟုတ် အကယ်၍ သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ရောက်ပြီးမှ အကူအညီလိုတယ်ဆိုရင် ကျန်းမာရေး အတတ်ပညာရှင် သို့မဟုတ် ရဲ ကိုပြောဆိုနိုင်ပါတယ်။

38s

လက်ထပ်ခြင်း

နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားဖို့အတွက် တရားဝင် အသက်အရွယ်ဟာ 16 နှစ်ဖြစ် ပါတယ်။ သင့် အသက် 16 နှစ်နှင့် 19 နှစ်ကြား ဖြစ်တယ်ဆိုရင် သင့် မိဘရဲ့ ခွင့်ပြုချက် လိုနေပါသေးတယ်။ ဥပဒေဟာ လိင်တူ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို ခွင့်ပြုပါတယ်။ ထိမ်းမြားမှု အားလုံးမှာ ကြင်ဖော်နှစ်ဦးလုံးက လက်ထပ်မှာကို သဘောတူရမှာဖြစ်တယ်။ အတင်းလက်ထပ်ပေးမှု၊ ကလေးလက်ထပ်ပေးမှုနှင့် တစ်ဦးထက်ပိုပြီး လက်ထပ်ထား တာတွေဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ပါတယ်။

21s

<p>2.7</p>	<p>Police</p> <p>The New Zealand Police are a trusted and respected members of the community. It is their job to enforce the law and investigate crimes. You can approach the police at any time to talk or ask for help.</p> <p>12s</p> <p>I can say that New Zealand if one of the safest countries in the world. One of the greatest things is no corruption here. You can't bribe and police officer, government official or a judge.</p> <p>15s</p> <p>111 is the emergency telephone number across New Zealand for police, fire and ambulance. You will be asked to provide your exact location, e.g. give the address of the house you are at or go to the street corner look at the road sign for the street name or ask someone by saying 'address'.</p> <p>23s</p>	<p>ရဲ</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ရဲဟာ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းက လူတွေရဲ့ ယုံကြည်စိတ်ချခံရပြီး လေးစားခံရပါတယ်။ တရားဥပဒေကို အာဏာတည်စေဖို့နှင့် ရာဇဝတ်မှုတွေကို စုံစမ်းဖို့ ဟာ သူတို့အလုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ သင် အချိန်မရွေး စကားပြောဖို့ ဒါမှမဟုတ် အကူအညီ တောင်းခံဖို့ ရဲကို ချဉ်းကပ်နိုင်ပါတယ်။</p> <p>12s</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ အလုံခြုံဆုံး တိုင်းပြည်များအနက် တစ်ခုဖြစ် တယ်လို့ ကျွန်တော် ပြောနိုင်ပါတယ်။ အကြီးမားဆုံးထဲက တစ်ခုကတော့ ဒီမှာ လာဘ်စားတာတွေ မရှိပါဘူး။ သင် ရဲအရာရှိ၊ အစိုးရ အရာရှိ သို့မဟုတ် တရားသူကြီး ကို လာဘ်ပေးလို့ မရနိုင်ပါဘူး။</p> <p>15s</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံ တစ်လျှောက်လုံးမှာ ရဲ၊ မီးသတ်နှင့် လူနာတင်ယာဉ်တွေအတွက် 111 ဟာ အရေးပေါ် တယ်လီဖုန်း နံပါတ် ဖြစ်ပါတယ်။ သင့်ရဲ့ နေရာအတိအကျကို ပေးဖို့ သင့်ကို မေးပါလိမ့်မယ်-ဥပမာ သင် ရှိနေတဲ့ အိမ်လိပ်စာ သို့မဟုတ် လမ်းထောင့်တစ်ခုဆီ သွားပြီး လမ်းနံမည်ကို လမ်းဆိုင်းဘုတ်မှာကြည့် သို့မဟုတ် 'address' လို့ပြောပြီး တစ်ယောက်ယောက်ကိုမေး တို့ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>23s</p>
	<p>Travel and arrival in New Zealand</p>	<p>ခရီးစဉ်နှင့် နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း</p>
<p>3.1</p>	<p>Travel to New Zealand</p> <p>After your case is approved for resettlement in New Zealand, IOM will contact you to help with your travel to New Zealand. You will have to do some medical tests to make sure you are fit to travel on the plane. IOM will help you travel to the airport and check in. The New Zealand</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ ခရီးသွားခြင်း</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ပြန်လည်အခြေချဖို့အတွက် သင့် အမှုကို အတည်ပြုပြီးတဲ့နောက်မှာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ ခရီးသွားဖို့အတွက် ကူညီဖို့ IOM က သင့်ကို ဆက်သွယ်ပါလိမ့်မယ်။</p>

<p>Government will pay for your travel and you don't need to pay anything back.</p> <p>The flight will take a long time and there may be one or more stopovers. All airlines have flight attendants to help you during the flight giving you food, drinks, blankets and pillows. You do not need to take anything to eat on the plane.</p> <p>43s</p>	<p>လေယာဉ်ပျံပေါ် ခရီးသွားဖို့ ကျန်းမာနေကြောင်း သေချာစေဖို့ သင် ဆေးစစ်ဆေးမှု အချို့ကို လုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ IOM လေယာဉ်ပျံကွင်းကို လိုက်ပို့ပြီး လေယာဉ်ပေါ်တက်ဖို့အတွက် စာရင်း သွင်းပေးပါမယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ အစိုးရက သင့်ခရီးစဉ် အဖိုးအခအတွက် ပေးပါလိမ့်မယ်။ သင် ဘာမျှ ပြန်ပေးရန် မလိုပါဘူး။</p> <p>လေကြောင်း ခရီးစဉ်ဟာ ကြာရှည်မှာဖြစ်ပြီး ကြားမှာရပ်နားရမဲ့နေရာ တစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခု ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါတယ်။ လေကြောင်းလိုင်း အားလုံးတွေမှာ လေယာဉ်မယ် လေယာဉ်မောင် တွေရှိပြီး လေယာဉ်ခရီးအတောအတွင်းမှာ သင့်ကို စားစရာ၊ သောက်စရာ၊ ခြံ့စောင်နှင့် ခေါင်းအုံးတွေကို ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ သင် လေယာဉ်ပျံပေါ်မှာ စားဖို့ဆိုပြီး ဘာမှယူသွားစရာ မလိုပါဘူး။</p> <p>43s</p>
<p>3.2</p> <p>What to bring with you</p> <p>Airline baggage allowances are strict. Therefore think carefully about what you want to bring with you such as photos or cultural items that are special to you.</p> <p>New Zealand has strict laws on what you can bring into the country. Items that could be carrying pests and diseases are not allowed. They could cause damage to the environment and economy.</p> <p>Do not pack items such as food, meat, fish and poultry, plants or seeds, traditional or herbal medicine. Your baggage will be searched when you arrive to check for these items.</p> <p>Any items made from wood, bamboo, feather or animal skin, fur or bone will need to be checked to see if they are safe to bring into the country.</p> <p>48s</p>	<p>သင်နှင့်အတူ ဘာကိုယူသွားရမည်</p> <p>လေကြောင်းလိုင်း ခွင့်ပြုတဲ့ ခရီးသွားအိတ် အလေးချိန်တွေကို အတင်းအကျပ် သတ်မှတ်ထားပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် သင်နှင့်အတူ သင် ယူသွားချင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို အသေအချာ စဉ်းစားပါ။ ဓါတ်ပုံတွေ သို့မဟုတ် သင့်အတွက် အရေးပါတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းတွေ လိုဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>နိုင်ငံအတွင်းကို သင် ဘာယူလာနိုင်တယ်ဆိုတာနှင့်ပတ်သက်ပြီး တင်းကျပ်တဲ့ ဥပဒေတွေ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ရှိပါတယ်။ ပိုးမွှားများနှင့် ရောဂါများ ကပ်ပါလာနိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ခွင့်မပြုပါဘူး။ အဲဒါတွေဟာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် စီးပွားရေးကို ပျက်စီးစေနိုင်ပါတယ်။</p> <p>အစားအစာ၊ အသား၊ ငါးနှင့် ကြက်ငှက်အသား၊ အပင် သို့မဟုတ် သစ်စေ့၊ ရိုးရာ သို့မဟုတ် ဆေးဖက်ဝင် ဆေးဝါး အစရှိတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို မထုတ်ပိုးပါနှင့်။ ဒီအရာပစ္စည်းတွေကို စစ်ဆေးဖို့ သင် ရောက်လာတဲ့အခါမှာ သင့် အိတ်ကို စစ်ဆေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>သစ်သား၊ ငါး၊ ငှက်မွေး သို့မဟုတ် တရိစ္ဆာန် အရေပြား၊ သားမွေး သို့မဟုတ် အရိုး တွေကနေ လုပ်ထားတဲ့ ဘာပစ္စည်းကိုမဆို နိုင်ငံတွင်း သွင်းလာဖို့ ဘေးကင်းမကင်း သိရှိဖို့အတွက် စစ်ဆေးခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p>

		48s
<p>3.3</p>	<p>When you arrive in New Zealand</p> <p>When you arrive at Auckland International Airport, you will be met at the airport by immigration staff. Interpreters will help guide you through the airport.</p> <p>You will go through Customs, baggage check, and Immigration processing. You must show your travel documents. Your baggage will be searched to make sure you are not bringing any banned items into New Zealand, including drugs, weapons, food or plant products.</p> <p>You will be then be taken by bus to the Mangere Refugee Resettlement Centre.</p> <p>32s</p>	<p>သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ရောက်လာတဲ့အခါ</p> <p>သင် အောက်ကလန် လေယာဉ်ကွင်းကို ရောက်တဲ့အခါ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ဝန်ထမ်းတွေက လေယာဉ်ကွင်းမှာ သင့်ကို လာတွေ့ပါမယ်။ စကားပြန်က သင့်ကို လေယာဉ်ကွင်းအတွင်း ကူညီပြီးဦးဆောင်ပေးပါမယ်။</p> <p>သင် အကောက်ခွန်၊ ခရီးသွားအိတ် စစ်ဆေးမှု နှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ကိစ္စစစ်ဆေးရေး တွေကိုလုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ သင့်ခရီးသွားလက်မှတ်ကို သင် ပြသရမယ်။ သင့် ခရီးသွားအိတ်ကို တားမြစ်ထားတဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုခု နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင်း သွင်းမလာကြောင်း သေချာအောင် စစ်ဆေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ မူးယစ်ဆေးဝါး၊ လက်နက်၊ အစားအစာ သို့မဟုတ် သစ်ပင်ထွက်ပစ္စည်း တွေအပါအဝင် ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ပြီးတော့ သင့်ကို ဘတ်စ်ကားကြီးတွေနှင့် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာ ဆီသို့ခေါ်ဆောင်သွားပါမယ်။</p> <p>32s</p>
<p>3.</p>	<p>The Mangere Refugee Resettlement Centre</p>	<p>မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာ</p>
<p>4.1</p>	<p>Your first six weeks in New Zealand</p> <p>You will spend six weeks at the Mangere Refugee Resettlement Centre before moving into your own home in your settlement community.</p> <p>During this six weeks you and your family will be housed, fed and given additional clothing if you need it.</p> <p>16s</p> <p>The six weeks reception programme includes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A health check and emergency dental care 	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ သင်၏ ပထမ ခြောက်ပတ်</p> <p>သင့် အခြေချနေတဲ့ အသိုင်းအဝိုင်း အတွင်း သင့် ဖာသာနေမဲ့ အိမ်ကိုမပြောင်းခင်မှာ သင် ပထမ ခြောက်ပတ် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာမှာ နေရမှာဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ဒီခြောက်ပတ်အတွင်းမှာ သင်နှင့် သင့်မိသားစုကို အိမ်ပေးမယ်၊ အစာကျွေးမယ်၊ သင် လိုအပ်ရင် အပိုအဝတ်အစားတွေကို ပေးမယ်။</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Counselling services • Making a resettlement plan for you and your family • Preparing for employment • English language classes • Opening a bank account • School for older children and early childhood education for those under 5. <p>23s</p> <p>Interpreters will help you understand this important information.</p> <p>Any health problems you have, will not affect your right to stay in New Zealand.</p> <p>There will be people from many different nationalities at the centre. You should respect each other's cultural and religious beliefs.</p> <p>18s</p>	<p>16s</p> <p>ခြောက်ပတ် လက်ခံတဲ့ အစီအစဉ်မှာ ပါတာတွေကတော့-</p> <ul style="list-style-type: none"> • ကျန်းမာရေး စစ်ဆေးမှုနှင့် အရေးပေါ် သွားကုသပေးမှု • ဆွေးနွေးနှစ်သိမ့်ကုစားပေးတဲ့ ဝန်ဆောင်မှုများ • သင်နှင့် သင့်မိသားစုအတွက် ပြန်လည်အခြေချမှုအစီအစဉ်တစ်ခုကို ရေးဆွဲပေးမှု • အလုပ်အကိုင် ရရှိရေးကို စီစဉ်ပေးမှု • အင်္ဂလိပ်စာ သင်တန်းများ • ဘဏ်စာရင်း တစ်ခု ဖွင့်ပေးမှု • ကလေးကြီးများအတွက် ကျောင်း နှင့် အသက် 5 နှစ်အောက် ကလေးငယ်များ အတွက် စောစောစီးစီး ကလေးအရွယ် ပညာရေး တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ <p>23s</p> <p>ဒီအရေးကြီးတဲ့ အချက်အလက်တွေကို သင် နားလည်အောင် စကားပြန်တွေက ကူညီပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>သင့်မှာရှိတဲ့ ကျန်းမာရေးပြဿနာ တစ်ခုခုဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ နေထိုင်မဲ့ သင့်အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။</p> <p>စင်တာမှာ နိုင်ငံအမျိုးမျိုးမှ လူအများအပြား ရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ သင် အခြားလူ တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာယုံကြည်မှုတွေနှင့် ဘာသာရေး ယုံကြည်မှုတွေကို လေးစားရလိမ့်မယ်။</p> <p>18s</p>
<p>4.2</p>	<p>While you are at the Mangere Refugee Resettlement Centre, you will receive help regarding your settlement in the community and where you will be living. You will receive help to connect with essential services so you can settle into your community.</p> <p>Red Cross Refugee Services have low cost second-hand stores in the community which provide clothing and furniture.</p>	<p>သင် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာမှာရှိနေတဲ့အတောအတွင်း အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ သင့်ကို ပြန်လည်အခြေချပေးဖို့နှင့် သင် ဘယ်မှာ နေရမယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စတွေနှင့်ပတ်သက်ပြီး သင် အကူအညီရပါလိမ့်မယ်။ မဖြစ်မနေလိုအပ်မဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေနှင့် သင့်ကို ဆက်သွယ်ပေးဖို့ သင် အကူအညီ ရပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် သင် အသိုင်းအဝိုင်း အတွင်းမှာ အခြေချနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p>

	<p>14s</p>	<p>ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီ ဒုက္ခသည် ဝန်ဆောင်မှုများ ဌာနမှာ ဈေးနှုန်းချိုသာတဲ့ တစ်ပတ်ရစ် ပစ္စည်းအရောင်းဆိုင်တွေ ရှိပါတယ်။ အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှာ ရှိပြီး အဝတ်အစားနှင့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂ ပစ္စည်းတွေ ရောင်းချပေးပါတယ်။</p> <p>14s</p>
<p>4.</p>	<p>Employment and money matters</p>	<p>အလုပ်အကိုင်နှင့် ငွေရေးကြေးရေး ကိစ္စများ</p>
	<p>Employment</p>	<p>အလုပ်အကိုင်</p>
<p>5.1</p>	<p>Working in New Zealand</p> <p>Finding employment will be one of your first goals when you arrive. It is important to learn English but just as important to accept the first reasonable job after your arrival.</p> <p>Being in a workplace provides a great opportunity to practice speaking English. The sooner you begin working the sooner you will be able to pay for your own living expenses.</p> <p>Many families find that both the husband and wife must work in order for the family to become self-sufficient.</p> <p>Even women who are the sole carers of children will be expected to find a job when their children go to school.</p> <p>The Government provides additional financial assistance to parents on low incomes who are working and raising a family and also helps with childcare costs.</p> <p>New Zealand men and women usually work until they are 65.</p> <p>53s</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်း</p> <p>အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေခြင်းဟာ သင် ရောက်လာတဲ့အခါမှာ သင့်ရဲ့ ပထမ ပန်းတိုင်တွေအနက် တစ်ခု ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အင်္ဂလိပ်စာကို လေ့လာရန် အရေးကြီးပါတယ်။ သို့သော်လည်း သင် ရောက်လာပြီးနောက် သင့်တော်တဲ့ ပထမ အလုပ်ကို လက်ခံရမှာလောက်ကို အရေးကြီး ပါတယ်။</p> <p>အလုပ်ခွင်မှာ ရောက်ရှိနေခြင်းဟာ အင်္ဂလိပ်စကားပြောဆိုတာကို လေ့ကျင့်ဖို့ ကြီးမားတဲ့ အခွင့်အလမ်းတစ်ခုကို ပေးသလိုဖြစ်ပါတယ်။ သင် မြန်မြန် အလုပ်စတင်လုပ်လေ သင့်ဖာသာ သင် နေတဲ့ကုန်ကျစရိတ်တွေကို သင် မြန်မြန် ပေးနိုင်လေ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>မိသားစုအနေနှင့် ကိုယ့်ဟာကိုယ် ရပ်တည်နိုင်ဖို့အတွက် လင်ရောမယားရော အလုပ် လုပ်ရမှာဖြစ်တယ်လို့ မိသားစု အတော်များများက တွေ့ရှိကြပါတယ်။</p> <p>ကလေးတွေကို တစ်ဦးတည်း စောင့်ရှောက်သူအဖြစ် လုပ်နေရတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကိုတောင် ကိုယ့်ရဲ့ကလေးတွေ ကျောင်းသွားနေတဲ့အချိန်မှာ အလုပ်ရှာဖို့ မျှော်လင့်ထားကြတယ်။</p> <p>အစိုးရဟာ အလုပ်လုပ်နေရပြီးတော့ မိသားစု တစ်ခုကို ပျိုးထောင်နေရတဲ့ ဝင်ငွေနည်း မိဘတွေကို ငွေရေးကြေးရေး အပိုထောက်ပံ့ငွေကို ပေးပါတယ်။ ကလေးထိန်း ကုန်ကျစရိတ်တွေကိုလည်း ကူညီပေးပါတယ်။</p>

		<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများဟာ သာမန်အားဖြင့် သူတို့ အသက် 65 နှစ်ရောက်တဲ့အထိ အလုပ်လုပ်ကြရပါတယ်။</p> <p>53s</p>
--	--	--

<p>5.2</p>	<p>Types of jobs available Different types of work are available in different parts of New Zealand. In some regions where refugees resettle there are jobs in</p> <p>8s</p> <ul style="list-style-type: none"> • agriculture • horticulture • fisheries. <p>3s</p> <p>In cities there are jobs in</p> <ul style="list-style-type: none"> • Factories • Service industries such as hospitality and cleaning • Hospitals • Construction • Government <p>12s</p> <p>You will hear more about the type of work available in the place where you</p>	<p>ရရှိနိုင်တဲ့ အလုပ် အမျိုးအစားများ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ အစိတ်အပိုင်း နေရာ အမျိုးမျိုးမှာ အလုပ် အမျိုးအစား အမျိုးမျိုး ရရှိနိုင်ပါတယ်။</p> <p>ဒုက္ခသည်တွေ ပြန်လည်အခြေချတဲ့ ဒေသ အချို့မှာ ရှိတဲ့အလုပ်တွေကတော့-</p> <p>8s</p> <ul style="list-style-type: none"> • လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး • ဟင်းသီးဟင်းရွက် သီးနှံစိုက်ပျိုးရေး • ငါးလုပ်ငန်း တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ <p>3s</p> <p>မြို့တွင်းတွေမှာ ရှိတဲ့အလုပ်တွေကတော့-</p> <ul style="list-style-type: none"> • စက်ရုံတွေ • ဧည့်ခံကျွေးမွေးရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းတွေလို ဝန်ဆောင်ပေးတဲ့ လုပ်ငန်းတွေ၊ • ဆေးရုံတွေ • ဆောက်လုပ်ရေး • အစိုးရ တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ <p>12s</p> <p>သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ရောက်တာနှင့်တစ်ပြိုင်နက် သင် အခြေချမှာဖြစ်တဲ့နေရာမှာ</p>
-------------------	---	--

	<p>will be settling once you arrive in New Zealand.</p> <p>Because of the current economy it may take longer than usual to find a job. Also fulltime or permanent jobs may be harder to get.</p> <p>17s</p> <p>It is important that you are open to all types of work and maintain a positive attitude.</p> <p>6s</p>	<p>ရနိုင်တဲ့ အလုပ်အမျိုးအစား အကြောင်းကို သင် ပိုကြားရပါလိမ့်မယ်။</p> <p>လက်ရှိ စီးပွားရေး အခြေအနေကြောင့် အလုပ်တစ်ခုကို ရှာဖွေ သာမန်ထက် ပိုကြာကောင်း ကြာနိုင်ပါတယ်။ အချိန်ပြည့်နှင့် အမြဲတမ်း ရနေမဲ့ အလုပ်တွေကို ရဖို့ကလည်း ပိုပြီးတော့ ခက်ကောင်း ခက်နိုင်တယ်။</p> <p>17s</p> <p>သင့်အနေနှင့် အလုပ်အမျိုးအစား အားလုံး အတွက် အလိုရှိဖို့နှင့် ကောင်းသော သဘောထားအမြင်ကို ထိန်းသိမ်းထားဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။</p> <p>6s</p>
<p>5.3</p>	<p>Getting ready for work</p> <p>You will receive help to get ready for work.</p> <p>This help will start during the reception programme in New Zealand when you will learn more about the work available and prepare information for employers about the work you have done in the past, the skills you have and your schooling.</p> <p>You will also receive assistance to apply for your overseas qualifications to be assessed to see if they can be recognised in New Zealand, or if retraining in New Zealand will be necessary.</p> <p>28s</p>	<p>အလုပ်အကိုင် အတွက် အဆင်သင့် ဖြစ်နေခြင်း</p> <p>အလုပ်အကိုင် အတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်နေစေရန် သင် အကူအညီ ရပါလိမ့်မယ်။</p> <p>ဒီအကူအညီကို သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ကြိုဆိုလက်ခံရေး အစီအစဉ် လုပ်နေစဉ် အတွင်း စတင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ရရှိနိုင်တဲ့ အလုပ်အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပို၍ သင် လေ့လာမည့်အခါနှင့် သင် ယခင်က လုပ်ခဲ့တဲ့အလုပ်အကြောင်း၊ သင့်မှာရှိတဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုတွေနှင့် သင့်ကျောင်းပညာရေးတွေကို အလုပ်ရှင်အတွက် အချက်အလက် ပေးတဲ့အခါမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>သင့် နိုင်ငံခြား ပညာအရည်အချင်းတွေကို နယူးဇီလန်နိုင်ငံမှာ အသိအမှတ်ပြု မပြု သိရှိရန် စိစစ်ဖို့ အတွက် သို့မဟုတ် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ပြန်လေ့ကျင့်ပေးဖို့ လိုမလို စိစစ်ဖို့အတွက် လျှောက်ထားရန်အတွက်လည်း သင် အကူအညီ ရပါလိမ့်မယ်။</p> <p>28s</p>
<p>5.4</p>	<p>Finding work</p> <p>The Government does not give you a job when you arrive but a government agency called Work and Income helps people to find jobs. They will also provide some financial help for you and your family while</p>	<p>အလုပ်အကိုင်ကို ရှာဖွေခြင်း</p> <p>သင် ရောက်လာတဲ့အခါမှာ အစိုးရက သင့်ကို အလုပ်ပေးမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သို့သော်လည်း Work and Income လို့ခေါ်တဲ့ အစိုးရအေဂျင်စီရုံး တစ်ရုံးက လူတွေ အလုပ်ရရှိအောင်</p>

	<p>you are looking for work.</p> <p>A case manager from Work and Income will talk to you about this while you are at the Mangere Refugee Resettlement Centre and give you more information about the support you will receive. If you do not speak English, you may be able to receive financial support while you learn enough English to be ready to work in New Zealand.</p> <p>You need to keep in contact with Work and Income while you look for a job. You will need to tell them if there is a change in your or your family's situation, for example you move houses or you get a job.</p> <p>50s</p>	<p>ကူညီပေးပါတယ်။ သူတို့တွေက သင်နှင့်သင့် မိသားစုတို့အတွက် အလုပ်ရှာနေစဉ်အတွင်းမှာ ငွေရေးကြေးရေး အကူအညီ အချို့ကိုလည်း ပေးမည်ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>သင် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာတွင် ရှိနေစဉ်အတွင်း ဤကိစ္စ အကြောင်းကို Work and Income မှ မန်နေဂျာ တစ်ဦးက သင့်ကို ပြောပြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပြီးတော့ သင် လက်ခံရလိမ့်မည်ဖြစ်တဲ့ အပိုအချက်အလက်တွေကို ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင် အင်္ဂလိပ်စကား မပြောတတ်ရင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အလုပ်လုပ်ဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်ရန်အတွက် လုံလောက်တဲ့ အင်္ဂလိပ်စာကို သင် သင်ယူနေစဉ် အတွင်းမှာ ငွေရေးကြေးရေး အထောက်အပံ့ကို သင် လက်ခံရနိုင်ကောင်း ရနိုင်ပါတယ်။</p> <p>သင် အလုပ်ရှာနေစဉ်အတွင်း Work and Income နှင့် အဆက်အသွယ် ရှိနေဖို့ သင် လိုအပ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင်နှင့်သင့် မိသားစု အခြေအနေတွေမှာ ပြောင်းလဲချက် တစ်ခု ရှိရင် သူတို့ကို သင် ပြောပြဖို့လိုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ သင် အိမ်ပြောင်းတယ် ဒါမှမဟုတ် သင် အလုပ်ရတယ် ဆိုပါတော့။</p> <p>50s</p>
<p>5.5</p>	<p>What to expect</p> <p>Your first job in New Zealand will probably not be in the same profession or field as your job back home or in the refugee camp.</p> <p>It may be an entry level non-professional job, and may even be temporary or part-time.</p> <p>You may eventually find a job in your field after you establish a work history in New Zealand, can speak English well and obtain any New Zealand training or certification.</p> <p>Until then entry level employment is the best way to learn about the New Zealand workplace and build experience that will be appreciated by employers in future jobs.</p> <p>40s</p>	<p>မည်သည်ကို မျှော်လင့်ရမည်</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ သင့်ရဲ့ ပထမဦးဆုံး အလုပ်ဟာ သင့် နိုင်ငံမှာလုပ်ခဲ့တဲ့ သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည် စခန်းမှာလုပ်ခဲ့တဲ့ သင့်အလုပ်လို အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတူတူ သို့မဟုတ် စီးပွားလမ်းကြောင်း အတူတူ ဖြစ်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။</p> <p>အဲဒီအလုပ်က အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အလုပ်မျိုးမဟုတ်တဲ့ စဝင်လုပ်ရမဲ့အဆင့် အလုပ် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်တယ်။ ယာယီ ဒါမှမဟုတ် အချိန်ပိုင်း အလုပ်လည်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်တယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အလုပ်လုပ်တဲ့သမိုင်းကြောင်းလေး တစ်ခုကိုသင် တင်ပြပြီးတဲ့နောက်၊ အင်္ဂလိပ်စကားကို ကောင်းကောင်းပြောတတ်ပြီး နယူးဇီလန် နိုင်ငံ လေ့ကျင့်သင်တန်း သို့မဟုတ် အောင်လက်မှတ် တစ်ခုခု ရရှိပြီးတဲ့နောက်မှာ သင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း လမ်းကြောင်းမှာရှိတဲ့ အလုပ်ကို နောက်ဆုံးမှာတော့ သင် ရကောင်း ရသွားနိုင်ပါတယ်။</p> <p>အဲဒီအချိန်ထိ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရဲ့ လုပ်ငန်းခွင် အကြောင်းကို လေ့လာဖို့ နှင့် အနာဂတ်</p>

		<p>အလုပ်အကိုင်တွေမှာ အလုပ်ရှင်တွေက အလေးအနက်ထားမှာဖြစ်တဲ့ အတွေ့အကြုံ မျိုးကို တည်ဆောက်ထားဖို့ အကောင်းဆုံးက စတင်လုပ်ရမဲ့အဆင့်ဖြစ်တဲ့ အလုပ်အကိုင်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>40s</p>
--	--	--

<p>5.6</p>	<p>Self-employment</p> <p>The work environment is much more regulated in New Zealand than what you will be used to. If you have been thinking about setting up your own business after you arrive, there are many requirements you will need to learn about first. For instance, to establish a business selling food you must have a certificate of registration, and be able to show that you comply with the food hygiene regulations.</p> <p>23s</p> <p>Some government grants and small business loans are available to all New Zealanders to set up small businesses. However, to get funding you will need to at least provide an estimate of the income and expenditure you expect from your business for the first 12 months. You will also need to show that you understand your tax and legal obligations. For instance, business owners must collect Goods and Services Tax (GST) of 15% on goods they sell and pay this back to the government at regular intervals.</p> <p>You will be able to find out more about the requirements once you get to New Zealand.</p> <p>41s</p>	<p>ကိုယ်ပိုင် အလုပ်</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ လုပ်ငန်းခွင် ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားဟာ သင် အကျွမ်းတဝင် ဖြစ်တာတွေထက် ပိုမိုပြီးတော့ စည်းမျဉ်းတင်းကျပ်တာတွေ ရှိပါတယ်။ သင် ရောက်ရှိ လာပြီးနောက် သင့် ကိုယ်ပိုင် စီးပွားလုပ်ငန်း တစ်ခုကို တည်ထောင်ဖို့ သင် စဉ်းစား နေတယ်ဆိုရင် ပထမဦးဆုံး သင် လေ့လာဖို့လိုအပ်တဲ့ သတ်မှတ်ချက်များ အများအပြား ရှိပါတယ်။ ဥပမာ အစားအစာ ရောင်းတဲ့စီးပွားလုပ်ငန်း တစ်ခုကို တည်ထောင်ဖို့ သင့်တွင် မှတ်ပုံတင်ထားတဲ့ လက်မှတ် ရှိရမယ်၊ ပြီးတော့ သင်ဟာ အစားအစာ ပိုးမွှားသန့်စင်ရေး စည်းမျဉ်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိကြောင်း ပြသနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>23s</p> <p>စီးပွားလုပ်ငန်း အသေးစား တည်ထောင်ဖို့ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ နေထိုင်သူ အားလုံး အတွက် အစိုးရ ခွင့်ပြုငွေ အချို့နှင့် စီးပွားလုပ်ငန်း အသေးစား ချေးငွေတွေ ရရှိနိုင်ပါတယ်။ သို့သော်လည်း ရန်ပုံငွေ ရရှိဖို့အတွက် သင့်အနေနှင့် ပထမ 12 လမှာ သင့် စီးပွားလုပ်ငန်းမှ ဝင်ငွေနှင့် ကုန်ကျစရိတ် ခန့်မှန်းခြေကို အနည်းဆုံး တင်ပြရန် သင် လိုအပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သင့် အခွန်နှင့် ဥပဒေအရ တာဝန်တွေကို သင် နားလည်ကြောင်း ပြသဖို့ကိုလည်း သင် လိုအပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ စီးပွားလုပ်ငန်း လုပ်ငန်းရှင်တွေဟာ မိမိတို့ရောင်းလိုက်တဲ့ ပစ္စည်းများအပေါ်မှာ GST လိုခေါ်တဲ့ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှု အခွန် 15% ကောက်ခံရမှာ ဖြစ်ပြီး ဒီအခွန်ကို အစိုးရထံ ပုံမှန်ကြားဖြတ်အချိန်တွေမှာ ပြန်သွင်းပေးရတယ်။</p> <p>သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံကို ရောက်တာနှင့်တစ်ပြိုင်နက် သတ်မှတ်ချက်တွေ အကြောင်း ပိုပြီးတော့ သင် ရှာတွေ့နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p>
-------------------	--	---

		41s
5.7	<p>Paying Taxes</p> <p>An IRD number is a unique number issued to you by a government agency called Inland Revenue. You will get this number during the reception programme when you arrive.</p> <p>If you or your family are earning income you must have an IRD number, and pay tax.</p> <p>The tax that you pay helps to provide services for everyone like hospital care, schools, the public transport system and roads.</p> <p>When you are working tax is taken out of your wages before you get paid.</p> <p>38s</p>	<p>အခွန်များကို ပေးဆောင်ခြင်း</p> <p>အိုင်အာဒီ [IRD] နံပါတ်တစ်ခုဟာ Inland Revenue လို့ခေါ်တဲ့ အစိုးရ အေဂျင်စီရုံး တစ်ရုံးက သင့်ကိုထုတ်ပေးမဲ့ သီးခြား နံပါတ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ သင် ရောက်လာတဲ့အခါ လက်ခံရေး အစီအစဉ် လုပ်နေစဉ်အတွင်းမှာ ဒီနံပါတ်ကို သင် ရပါလိမ့်မယ်။</p> <p>အကယ်၍ သင်နှင့် သင့်မိသားစုဟာ ဝင်ငွေကို ရှာနေတယ်ဆိုရင် သင့်မှာ အိုင်အာဒီ [IRD] နံပါတ် ရှိရမယ်၊ အခွန်ပေးရမယ်။</p> <p>သင် ပေးတဲ့အခွန်ကို ဆေးရုံ၊ ကျောင်း၊ အများပြည်သူသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်နှင့် လမ်းတွေ ကဲ့သို့ လူတိုင်းကို ဝန်ဆောင်ပေးရာမှာ ကျခံသုံးစွဲပါတယ်။</p> <p>သင် အလုပ်လုပ်နေတဲ့အခါမှာ သင် လုပ်ခ မရခင် အခွန်ကို သင့် လုပ်ခတွေကနေ နုတ်လိုက်ပါတယ်။</p> <p>38s</p>
5.8	<p>Money management</p> <p>In New Zealand, you will have to manage your own money which can be hard.</p> <p>You will need to budget for rent, food, bills, clothes, transport, medical expenses and more.</p> <p>14s</p> <p>There are a number of agencies which provide free budgeting advice. You will find out more about these after you arrive in New Zealand.</p> <p>Try to live on the money you get rather than using loan options as this can get you into debt.</p> <p>17s</p>	<p>ငွေကြေး စီမံရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင် သင် ကိုယ့်ငွေကိုကိုယ် စီမံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါ ခက်ခဲနိုင်ပါတယ်။</p> <p>သင့်အနေနှင့် အိမ်လခ၊ အစားအစာ၊ ရေမီး ကျသင့်ငွေတွေ၊ သွားရေးလာရေး၊ ကျန်းမာရေး စရိတ်တွေနှင့် ထပ်အပိုကုန်ကျစရိတ်တွေကို ဝင်ငွေထွက်ငွေခန့်မှန်းခြေ ပြုစုထားဖို့ သင် လိုပါလိမ့်မယ်။</p> <p>14s</p> <p>အခမဲ့ ဝင်ငွေထွက်ငွေ ပြုစုပေးတဲ့ အေဂျင်စီရုံး အချို့ ရှိပါတယ်။ သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ ရောက်ပြီးနောက် ဤအကြောင်းတွေကို ပိုသိလာပါလိမ့်မယ်။</p> <p>ငွေချေးသုံးတာထက် သင် ရတဲ့ငွေနှင့်ပဲ ကြိုးစားပြီး သုံးပါ။ ချေးငွေက သင့်အပေါ်</p>

		အကြောင်းတင်နိုင်တယ်။ 17s
--	--	---------------------------------

6.	Housing and health	အိမ်ရာချထားပေးရေးနှင့် ကျန်းမာရေး
	Housing	အိမ်ရာချထားပေးရေး
6.1	<p>Housing in New Zealand</p> <p>Places to live in New Zealand can be very different from what you are used to.</p> <p>Accommodation can be very expensive and difficult to find so you need to be flexible about where you live.</p> <p>There are two main types of accommodation - houses rented by private owners (landlords) and government housing managed by Housing New Zealand Corporation (HNZC). HNZC offers housing to those in greatest need for the time of their need. This is the fairest way. In some places city councils also provide housing.</p> <p>While you are at the Mangere Refugee Resettlement Centre housing will be arranged for you in a city where there is an established community from your ethnic group. Depending on your circumstances and the housing options available, it may be a private rental or a Housing New Zealand or city council house.</p> <p>If you have immediate family already settled in New Zealand a house will be arranged for you in the same city as your relatives. It may not be possible to arrange housing in the same city as extended family or friends in New Zealand, this will depend on housing availability.</p> <p>80s</p>	<p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အိမ်ရာချထားပေးရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင် နေထိုင်မည့် နေရာများမှာ သင် အကျွမ်းတဝင်ဖြစ်သည့် နေရာများနှင့် အလွန်ကွာခြားနိုင်ပါတယ်။</p> <p>နေရာထိုင်ခင်းမှာ အလွန်ဈေးကြီးနိုင်ပြီး ရှာရန်ခက်ခဲနိုင်တယ် ဒါကြောင့် သင် နေမဲ့နေရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ချည်းမများပဲ လှိုက်လှိုက်လျော့လျော့ဖြစ်ဖို့ သင် လိုအပ်ပါတယ်။</p> <p>အိမ်ရာ အဓိက အမျိုးအစား နှစ်မျိုး ရှိပါတယ် - ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ရှင် (အိမ်ရှင်) များက ဝှိုးသည့်အိမ်တွေနှင့် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ အိမ်ရာချပေးရေး ကော်ပိုရေးရှင်း [HNZC] ကနေရာချပေးတဲ့ အစိုးရအိမ်ရာ တို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ HNZC က အိမ်ရာများကို အကြီးမားဆုံး လိုအပ်နေတဲ့လူများ သူတို့လိုအပ်နေတဲ့ အချိန်မှာ နေရာချပေးပါတယ်။ ဤနည်းလမ်းဟာ အမျှတဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်ပါတယ်။ အချို့နေရာများမှာ မြို့တော်ကောင်စီကလည်း အိမ်ရာချပေးပါတယ်။</p> <p>သင် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာမှာ ရှိနေစဉ်အတွင်း သင့်လူမျိုးစု အသိုင်းအဝိုင်း အခြေကျလျက်ရှိတဲ့ မြို့တွင်းမှာ သင့်အတွက် အိမ်ရာ စီစဉ်ပေးပါ လိမ့်မယ်။ သင့် အခြေအနေနှင့် ရရှိနိုင်တဲ့ အိမ်ရာပေါ်မူတည်ပြီးတော့ အိမ်ရာမှာ ပုဂ္ဂလိက အိမ်ဝှိုး သို့မဟုတ် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ အိမ်ရာချထားရေး အိမ် သို့မဟုတ် မြို့တော်ကောင်စီ အိမ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်တယ်။</p>

		<p>အကယ်၍ သင့်တွင် အနီးကပ် မိသားစု နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အခြေချပြီးသား ရှိရင် သင့် ဆွေမျိုးရှိသည့် မြို့ထဲမှာ သင့်အတွက် အိမ်တစ်အိမ်ကို စီစဉ်ပေးပါလိမ့်မယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ရှိတဲ့ အလှမ်းဝေးတဲ့ မိသားစု သို့မဟုတ် မိတ်ဆွေများ ရှိတဲ့မြို့ထဲမှာ အိမ်ရာ စီစဉ်ပေးဖို့ မဖြစ်ကောင်း မဖြစ်နိုင်ပါ။ အိမ်ရာ ရရှိနိုင်တဲ့အခြေအနေ ပေါ်မူတည်ပါတယ်။</p> <p>80s</p>
<p>6.2</p>	<p>Responsibilities as a tenant</p> <p>While you are at Mangere Refugee Resettlement Centre, you will be given information about your rights and responsibilities as a tenant. To rent a house you will have to sign a document called a lease. This is an agreement between you and the person you are renting from. Don't sign the lease until you understand it.</p> <p>The landlord can inspect the property while you are living there. This happens to everyone. They are checking the house is clean and has no damage.</p> <p>32s</p> <p>Pay your rent on time for good rental history.</p> <p>8s</p> <p>If you have caused a problem in your previous property it will be more difficult to find another property to rent.</p> <p>Houses in New Zealand have smoke alarms which go off when there is smoke in the house. It could save your life if there is a fire. Every home in NZ must have smoke alarms fitted. Ask your landlord to get alarms if there are none in your house. Check the smoke alarms batteries to make sure they work and change them if they don't.</p> <p>33s</p>	<p>အိမ်ငှား အဖြစ် တာဝန်ဝတ္တရားများ</p> <p>သင် မန်းဂရီ ဒုက္ခသည် ပြန်လည်အခြေချရေး စင်တာမှာ ရှိနေစဉ်အတွင်း အိမ်ငှား တစ်ဦးအဖြစ် သင့်ရဲ့အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်ပတ်သက်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို သင့်အား ပေးပါလိမ့်မယ်။ အိမ်တစ်လုံးကို ငှားဖို့ အိမ်ငှားစာချုပ်လို့ခေါ်တဲ့ စာရွက်စာတမ်းတစ်ခုကို သင် လက်မှတ် ထိုးရလိမ့်မယ်။ ဒီစာချုပ်ဟာ သင်နှင့် သင့်ကို အိမ်ငှားမဲ့လူ အကြားမှာရှိတဲ့ သဘောတူညီချက် တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ သင် နားမလည်မချင်း စာချုပ်ကို လက်မှတ် မထိုးပါနှင့်။</p> <p>သင် နေထိုင်နေစဉ် အတောအတွင်းမှာ အိမ်ရှင်က အိမ်ကို စစ်ဆေးနိုင်ပါတယ်။ ဒါဟာ လူတိုင်းအတွက် ဖြစ်တာပါ။ အိမ်မှာ သန့်ရှင်းနေပြီး အပျက်အစီး မရှိကြောင်း သူတို့ စစ်ဆေးနေတာပါ။</p> <p>32s</p> <p>ကောင်းမွန်သော အိမ်ငှားမှတ်တမ်း ရရှိအောင် အချိန်မှန် သင့် အိမ်လခကို ပေးပါ။</p> <p>8s</p> <p>အကယ်၍ သင့် အရင်အိမ်တွင် ပြဿနာတစ်ခုခု သင့်တွင်ရှိလျှင် တစ်ခြား အိမ် တစ်လုံးကို ရှာငှားဖို့ ပိုပြီးခက်ခဲမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ အိမ်များတွင် မီးခိုးအချက်ပြကိရိယာ တပ်ဆင်ထားပါတယ်။ အိမ်ထဲမှာ မီးခိုးတွေ ရှိလာရင် အသံပေး အချက်ပြတယ်။ အကယ်၍ မီးလောင်မှု ဖြစ်ရင် အဲဒါဟာ သင့် အသက်ကို ကယ်နိုင်တယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ အိမ်တိုင်းမှာ မီးခိုးအချက်ပြ ကိရိယာတွေကို တပ်ဆင်ထားရတယ်။ အကယ်၍ သင့် အိမ်မှာ မီးခိုးအချက်ပြ</p>

		<p>တစ်ခုမှမရှိဘူးဆိုရင် မီးခိုးအချက်ပြ ကိရိယာ ယူဖို့ သင့်အိမ်ရှင်ကိုပြောပါ။ မီးခိုးအချက်ပြ ကိရိယာတွေရဲ့ ဘက်ထရီတွေကို သူတို့အလုပ်လုပ်ကြောင်း သေချာစေရန် စစ်ဆေးပေးပါ။ အလုပ်မလုပ်တော့ရင် ဘက်ထရီ ပြောင်းထည့်ပါ။</p> <p>33s</p>
--	--	---

	Health services	ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ
6.3	<p>General health services Registering with a Doctor (GP)</p> <p>Most health care in New Zealand, is provided by your family doctor (often called a GP).</p> <p>Your doctor will ask for medical history and some personal details. Your family members can choose to have the same or a different doctor. A health worker may also visit your home to give you advice and assistance.</p>	<p>အထွေထွေ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ဆရာဝန် (GP) နှင့် စာရင်းသွင်းထားခြင်း</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အများစုကို သင့် မိသားစု ဆရာဝန်က လုပ်ပေးပါတယ်။ (များသောအားဖြင့် အထွေထွေရောဂါကု ဆရာဝန် (GP) လို့ခေါ်ကြပါတယ်)</p> <p>သင့်ဆရာဝန်ဟာ ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်နှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်အချို့ကို တောင်းမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သင့် မိသားစုဝင်များက ဆရာဝန် အတူတူကို ဒါမှမဟုတ် တခြားဆရာဝန် တစ်ဦးကို ရွေးနိုင်ပါတယ်။</p>

<p>23s</p> <p>If you need an interpreter, then ask for one when booking your doctor's appointment. It may be free in Auckland although it might not be free for the rest of the country.</p> <p>11s</p> <p>It's free to register with a doctor. This will lower costs as the Government helps to pay part of your fee. A fee will be charged each time you go to see the doctor after you register.</p> <p>13s</p> <p>In New Zealand everyone must pay to see a doctor, except children under six who are free. A community services card reduces the cost of doctor visits.</p> <p>Your medical record is kept with your doctor. If you need your file then you must request it in writing from your doctor.</p> <p>18s</p> <p>Maternity care</p> <p>Maternity services for expectant mothers are free. When you are pregnant you can choose a Lead Maternity Carer to provide and</p>	<p>သင့်ကိုအကြံဉာဏ်နှင့်အကူအညီပေးဖို့ ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းတစ်ဦးကလည်း သင့်အိမ်ကို လာရောက်ကောင်း လာနိုင်တယ်။</p> <p>23s</p> <p>အကယ်၍ သင် စကားပြန်တစ်ဦးကို လိုအပ်လျှင် သင့် ဆရာဝန် ရက်ချိန်းကို လုပ်တဲ့အခါမှာ တောင်းပါ။ စကားပြန်ကို အခွင့်ကလန်မြို့မှာ အခမဲ့ ရနိုင်ပါတယ်။ သို့သော်လည်း တိုင်းပြည်ရဲ့ တစ်ခြားနေရာတွေမှာတော့ အခမဲ့ ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်မယ်။</p> <p>11s</p> <p>ဆရာဝန်နှင့် စာရင်းသွင်းဖို့ အခမဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုလုပ်တာဟာ ကုန်ကျစရိတ်များကို ကျဆင်းအောင်လုပ်မှာ ဖြစ်တယ်။ အစိုးရက သင့် ကျသင့်ငွေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ကူညီပေးပေးလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သင် စာရင်းသွင်းပြီးတဲ့နောက်မှာ ဆရာဝန်ကို ပြုဖို့ သင် သွားတဲ့အချိန်တိုင်း ကျသင့်ငွေ တောင်းခံပါလိမ့်မယ်။</p> <p>13s</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ လူတိုင်း ဆရာဝန်နှင့်ပြရင် ပိုက်ဆံပေးရတယ်။ ခြွင်းချက်က အသက် ခြောက်နှစ်အောက် ကလေးတွေ အခမဲ့ဖြစ်တယ်။ အသိုင်းအဝိုင်း ဝန်ဆောင်မှု ကတ်ပြား တစ်ခုဟာ ဆရာဝန်နှင့်ပြတဲ့ ကုန်ကျငွေကို လျော့ချပေး ပါတယ်။</p> <p>သင့်ရဲ့ ဆေးမှတ်တမ်းမှတ်ရာကို သင့် ဆရာဝန်က သိမ်းဆည်းထားတယ်။ အကယ်၍ သင် သင့်ဆေးမှတ်တမ်းကို လိုအပ်လျှင် သင့်ဆရာဝန်ထံမှ စာဖြင့်ရေးသားပြီး သင် တောင်းရတယ်။</p> <p>18s</p> <p>ကိုယ်ဝန်ဆောင် စောင့်ရှောက်ရေး</p> <p>မီးဖွားတော့မဲ့ မိခင်များအတွက် ကိုယ်ဝန်ဆောင် စောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အခမဲ့ လုပ်ပေးပါတယ်။ သင် ကိုယ်ဝန် ရှိတဲ့အခါမှာ သင့်ကိုယ်ဝန်ဆောင် အဓိက စောင့်ရှောက်ရေးကို လုပ်ပေးဖို့နှင့် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ ဦးဆောင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်</p>
--	---

coordinate the majority of your maternity care. This health worker is usually a midwife and provides care and support through pregnancy, labour and the first week of your child's life.

26s

Specialist Care

If you need specialist treatment, your doctor may refer you to a hospital or a specialist. Specialist care is free through the public health system, but you need to wait.

If you want specialist advice quickly, you may wish to use a private hospital or specialist. You will have to pay a fee for this, unless you have private health insurance.

23s

Medical Emergency

If you have a medical emergency such as a heart attack or a broken leg, then you will need to visit a hospital emergency room. You or your family may be referred to an Emergency Department by your doctor, ambulance or you can go there directly. It is free to visit a hospital emergency room. If you are unsure how serious your illness or injury is, you can call your GP, local Emergency department or Healthline.

30s

စောင့်ရှောက်သူ တစ်ဦးကို သင် ရွေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းဟာ သာမန်အားဖြင့် ဝမ်းဆွဲသူနာပြု တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ကိုယ်ဝန်၊ မီးဖွားချိန် နှင့် သင့် ကလေး ပထမ တစ်ပတ် အချိန် တစ်လျှောက်လုံး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် အထောက်အပံ့ကို ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။

26s

အထူးကုဆရာဝန် ကုသမှု

အကယ်၍ သင် အထူးကု ဆရာဝန် ကုသမှုကို လိုအပ်လျှင် သင့် ဆရာဝန်က သင့်ကို ဆေးရုံ သို့မဟုတ် အထူးကုဆရာဝန် တစ်ဦး ဆီသို့လွှဲပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အထူးကု ဆရာဝန် ကုသမှုဟာ အများပြည်သူ ကျန်းမာရေး စနစ်က တစ်ဆင့် အခမဲ့ဖြစ်ပါတယ် သို့သော်လည်း စောင့်ဆိုင်းရန် သင် လိုအပ်တယ်။

အကယ်၍ သင် အထူးကု ဆရာဝန်ကို မြန်မြန် ပြသလိုလျှင် သင် ပုဂ္ဂလိက ဆေးရုံ သို့မဟုတ် အထူးကုဆရာဝန် ကိုသုံးရန် သင် လိုကောင်း လိုနိုင်ပါတယ်။ သင် ဒီကုသမှုအတွက် ကျသင့်ငွေ ပေးရလိမ့်မယ်၊ တကယ်လို့ ပုဂ္ဂလိက ကျန်းမာရေး အာမခံ မရှိဘူး ဆိုရင်ပေါ့။

23s

ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ အရေးပေါ်

အကယ်၍ သင့်မှာ နှလုံးရောဂါ ရုတ်တရက်တိုက်ခိုက်မှု သို့မဟုတ် ခြေထောက်ကျိုးမှု ကဲ့သို့ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ အရေးပေါ် တစ်ခုခု ဖြစ်လျှင် သင် ဆေးရုံ အရေးပေါ်လူနာ အခန်းကို သွားဖို့ လိုမှာဖြစ်ပါတယ်။ သင် သို့မဟုတ် သင့် မိသားစုကို သင့်ဆရာဝန်၊ လူနာတင်ယာဉ် က အရေးပေါ်လူနာ ဌာနကို လွှဲပေးကောင်း လွှဲနိုင်တယ် သို့မဟုတ် သင် အဲဒီကို တိုက်ရိုက် သွားနိုင်တယ်။ ဆေးရုံ အရေးပေါ် လူနာ အခန်းကို သွားတာဟာ အခမဲ့ ဖြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင့် နာမကျန်းမှု သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာမှာ တယ်လောက်ပြင်းထန်တယ် ဆိုတာ သင် မသေချာလျှင် သင့် အထွေထွေရောဂါကု ဆရာဝန် [GP]၊ ဒေသတွင်း အရေးပေါ်လူနာ ဌာန သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေးလိုင်းကို သင်

		<p>ဖုန်းဆက်နိုင်ပါတယ်။</p> <p>30s</p>
<p>6.4</p>	<p>Mental Health</p> <p>It is normal for people who have had experiences of war, conflict and displacement to be stressed or feel unhappy. You may be unable to sleep or concentrate on the daily tasks.</p> <p>12s</p> <p>Children can be affected by bad experiences for example war, trauma or family matters. They can show that by being very angry or very quiet.</p> <p>11s</p> <p>There are services which can help adults and their families deal with problems. These services provide professional staff who are counsellors. The information you provide is private.</p> <p>During your six week orientation programme at Mangere, there is an agency called RAS that you can talk to about any problems you or your family are experiencing. We highly recommend this.</p> <p>29s</p> <p>When you are in the community, you can be referred to a mental health service provider through your doctor.</p> <p>6s</p>	<p>စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး</p> <p>စစ်မက်၊ ပဋိပက္ခနှင့် နယ်စွန့်ခံရတဲ့ အတွေ့အကြုံရှိတဲ့လူတွေအတွက် စိတ်အတင်းအကျပ် ဖြစ်တာတွေ သို့မဟုတ် မပျော်မရွှင် ဖြစ်တာတွေဟာ ပုံမှန်ပါဘဲ။ သင့်အနေနှင့် အိပ် မပျော်ကောင်း မပျော်ပါ သို့မဟုတ် နေ့စဉ် အလုပ်တွေအပေါ်မှာ စိတ်အာရုံ စိုက်ကောင်း စိုက်နေနိုင်ပါတယ်။</p> <p>12s</p> <p>မကောင်းသော အတွေ့အကြုံများကြောင့် ကလေးများကို ထိခိုက်နိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ စစ်မက်၊ စိတ်ဒဏ်သင့်မှု သို့မဟုတ် မိသားစု ကိစ္စများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့တွေဟာ အရမ်းစိတ်တိုတဲ့ပုံစံ ဒါမှမဟုတ် အရမ်း ငြိမ်သက်တဲ့ပုံစံ တွေနှင့်ပြသနိုင်ပါတယ်။</p> <p>11s</p> <p>ဒီပြဿနာတွေကို ကိုယ်တွယ်ပေးဖို့ လူကြီးတွေနှင့် သူတို့မိသားစုကို ကူညီပေးနိုင်တဲ့ ဝန်ဆောင်လုပ်ငန်းများ ရှိကြပါတယ်။ ဒီဝန်ဆောင်လုပ်ငန်းတွေမှာ ဆွေးနွေးနှစ်သိမ့် ပြောဆိုကုစားပေးတဲ့ အတတ်ပညာရှင် ဝန်ထမ်းတွေ ရှိပါတယ်။ သင် ပေးအပ်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို သီးခြားလျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းထားပါတယ်။</p> <p>မန်းဂရီရှိ သင့် ခြောက်ပတ် သိကျွမ်းရေး အစီအစဉ်အတွင်း သင် နှင့်သင့် မိသားစု တွေ့ကြုံနေရတဲ့ ပြဿနာ တစ်ခုခုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သင် ပြောဆိုနိုင်တဲ့ RAS လို့ ခေါ်တဲ့ အေဂျင်စီရုံး ရှိပါတယ်။ ဒါကို ကျွန်ုပ်တို့ တတပ်တအား တိုက်တွန်းပါတယ်။</p> <p>29s</p> <p>သင် အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ရောက်သည့်အခါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ကုသပေးသည့်ဌာနသို့ သင့် ဆရာဝန်မှတစ်ဆင့် သင့်ကိုလွှဲပေးနိုင်ပါတယ်။</p>

		6s
7.	English and Education	အင်္ဂလိပ်စာနှင့် ပညာရေး
	English	အင်္ဂလိပ်စာ
7.1	<p>Learning English</p> <p>English is important for life in NZ. Learning English can help you find a job and with daily life.</p> <p>8s</p>	<p>အင်္ဂလိပ်စာ သင်ယူရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင် ဘဝအတွက် အင်္ဂလိပ်စာ အရေးကြီးပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်စာ သင်ယူရေးဟာ သင့်ကို အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေရန်နှင့် နေ့စဉ်ဘဝတွေမှာ အထောက်အကူပြုနိုင်ပါတယ်။</p> <p>8s</p>
7.2	<p>Education for under 5s</p> <p>Before starting school most three to five year olds go to early childhood education services. These help children to develop physically, emotionally and socially and prepare them for learning at school.</p> <p>These services have a range of different names such as kindergartens (kindy), playcentres and pre-school.</p> <p>New Zealand also has a number of parent or community-run play groups for under 5 year olds. This can provide you with an opportunity to mix within your new community as well as have fun with your children.</p> <p>35s</p>	<p>အသက် 5 နှစ်အောက် ကလေးများအတွက် ပညာရေး</p> <p>ကျောင်းစတင်မနေမီ အသက် သုံးနှစ်နှင့် ငါးနှစ်ကြား အရွယ်အများစုဟာ စောစောပိုင်း ကလေးဘဝ ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှုများသို့ သွားကြရပါတယ်။ အဲဒါတွေက ကလေးတွေကို ကိုယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးရာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရန်နှင့် သူတို့တွေကို ကျောင်းမှာ သင်ယူဖို့အတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်စေရန် အထောက်အကူပြုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>အဲဒီဝန်ဆောင်မှုတွေမှာ နံမည်အမျိုးမျိုး ရှိကြပါတယ်။ ကင်ဒါဂါတင် (ကင်ဒီ)၊ ပလေးစင်တာနှင့် ပရီစကူးလ် ကဲ့သို့ဖြစ်ကြပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အသက် 5 နှစ်အောက် ကလေးများအတွက် မိဘ သို့မဟုတ် အသိုင်းအဝိုင်းက ဖွင့်လှစ်ထားတဲ့ ကစားအုပ်စု အမျိုးမျိုးလည်း ရှိကြပါတယ်။ အဲဒါက သင့်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့်တွေ့ဖို့ အခွင့်အလမ်းနှင့် သင့် ကလေးတွေနှင့် ပျော်ပါးဖို့ အခွင့်အလမ်းကိုလည်း သင့်အား ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>35s</p>

<p>7.3</p>	<p>Primary and secondary schooling</p> <p>Schooling is compulsory in New Zealand for all children from their 6th to 16th birthday, although most children start on their 5th birthday. State schools do not charge fees but you may be asked for a donation to help the school. If you are unable to pay it, then you should let the head of school know why.</p> <p>20s</p> <p>You may need to pay for things such as school fees, uniforms and trips. If you have problems with that, talk to Work & Income for support</p> <p>11s</p> <p>State primary and intermediate schools have mixed classes of boys and girls. Some state secondary schools offer education for boys and girls separately.</p> <p>Most schools in New Zealand provide support for your children's English learning. It may take time for your children to adopt to the school and make friends. So talk to your children and their teachers about their school.</p> <p>12s</p>	<p>မူလတန်းနှင့် အထက်တန်း ကျောင်းပညာရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ကလေးတွေအတွက် သူတို့ရဲ့ 6 နှစ်နှင့် 16 နှစ် အကြား အရွယ်မှာ မသွားမနေရ ကျောင်းသွားရပါတယ်။ သို့သော်လည်း ကလေး အများစုမှာ သူတို့ရဲ့ 5 နှစ်မြောက် မွေးနေ့မှာ ကျောင်းစနေကြပါတယ်။ အစိုးရကျောင်းတွေဟာ ကျောင်းအခကြေးတွေကို မတောင်းခံပါဘူး။ သို့သော်လည်း ကျောင်းကိုကူညီဖို့ အလှူငွေအတွက် သင့်ထံမှ တောင်းခံကောင်း တောင်းခံနိုင်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင် မပေးနိုင်လျှင် မပေးနိုင်ကြောင်းကို ကျောင်းအုပ်ကြီးအား သင် အသိပေးသင့် ပါတယ်။</p> <p>20s</p> <p>သင် ကျောင်းအခကြေးများ၊ ကျောင်းဝတ်စုံဖိနပ်များနှင့် လေ့လာရေးခရီးစဉ်များ ကဲ့သို့သော အရာများအတွက် ပေးရန် လိုကောင်းလိုနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင့်တွင် အဲဒါတွေနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခက်အခဲတွေရှိရင် အထောက်အပံ့အတွက် Work and Income ကို ပြောဆိုပါ။</p> <p>11s</p> <p>အစိုးရ မူလတန်းကျောင်းနှင့် အလယ်တန်းကျောင်းတွေမှာ မိန်းကလေး ယောက်ျားလေး ရောနှောထားတဲ့ ကျောင်းတွေ ရှိပါတယ်။ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း အချို့ဟာ မိန်းကလေး သတ်သတ် ယောက်ျားလေး သတ်သတ် ရှိတဲ့ကျောင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ ကျောင်းအများစုဟာ သင့်ကလေးတွေရဲ့ အင်္ဂလိပ်စာ သင်ယူရေးအတွက် အထောက်အကူပေးပါတယ်။ သင့် ကလေးများအတွက် ကျောင်းကို ယဉ်ပါးလာဖို့နှင့် မိတ်ဆွေတွေဖွဲ့ဖို့ အချိန်ယူကောင်း ယူနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ကျောင်းအကြောင်းကို သင့်ကလေးတွေနှင့်သူတို့ရဲ့ ဆရာမတွေနှင့်ပြောဆိုပါ။</p> <p>12s</p>
<p>7.4</p>	<p>Tertiary Education</p> <p>Tertiary study is available at universities, institutes of technology, polytechnics, colleges of education, wānanga (education in a Māori</p>	<p>အဆင့်မြင့် ပညာရေး</p> <p>အဆင့်မြင့် ပညာရေးကို တက္ကသိုလ်တွေ၊ နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းတွေ၊</p>

	<p>context) and private training institutions. There are part-time and full-time courses.</p> <p>Many have start dates throughout the year. Costs vary depending on the place of study, and the type and level of course. Tertiary institutions may test your English language skills and have other entry requirements.</p> <p>29s</p> <p>Student Loans/Allowances</p> <p>The Student Loan can help to finance your study. It's made up of three parts - compulsory fees, course-related costs and living costs. You have to pay a Student Loan back.</p> <p>A Student Allowance is a weekly payment to help with your living expenses while you study full-time. You don't have to pay this back.</p> <p>Refugees or family member of those with refugee status and who have permanent residence can apply for a student loan.</p> <p>42s</p>	<p>ပိုလီတက်ကနစ်ကောလိပ်၊ ပညာရေးကောလိပ်၊ wānanga (Māori ရေးရာ ပညာရေး) နှင့် ပုဂ္ဂလိက လေ့ကျင့်သင်တန်းကျောင်းတွေမှာ ရရှိနိုင်ပါတယ်။ အချိန်ပိုင်းနှင့် အချိန်ပြည့် သင်တန်းများ ရှိပါတယ်။</p> <p>အများအပြားဟာ တစ်နှစ်ပတ်လုံးအတွက် စတင်ရမဲ့ ရက်တွေ ရှိကြပါတယ်။ ကုန်ကျစရိတ်တွေဟာ သင်ယူခွဲနေရာ၊ သင်တန်းရဲ့ အမျိုးအစားနှင့် အဆင့် တွေပေါ်မှာ မူတည်ပြီးတော့ ကွဲလွဲကြပါတယ်။ အဆင့်မြင့် ပညာသင် ကျောင်းတွေက သင့်ရဲ့ အင်္ဂလိပ်စာ အဆင့်အတန်းကို စစ်ဆေးကောင်း စစ်ဆေးမှာဖြစ်ပြီး အခြား သင်တန်းဝင် သတ်မှတ်ချက်များ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါတယ်။</p> <p>29s</p> <p>ကျောင်းသား ချေးငွေ/ထောက်ပံ့ငွေများ</p> <p>ကျောင်းသား ချေးငွေဟာ သင့် ပညာရေးကို ကူညီပြီးငွေချေပေးရန် မတည်ပေးနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါမှာ အပိုင်းသုံးပိုင်း ပါတယ်- မဖြစ်မနေ ပေးရမည့် အခကြေးငွေများ၊ သင်တန်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် စရိတ်များနှင့် နေရေးထိုင်ရေး စရိတ်များ တို့ဖြစ်ပါတယ်။ သင် ကျောင်းသား ချေးငွေကို ပြန်ဆပ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>ကျောင်းသား ထောက်ပံ့ငွေက အပတ်စဉ်ပေးတဲ့ ထောက်ပံ့ငွေ တစ်ခုဖြစ်ပြီး သင် အချိန်ပြည့် ပညာသင်နေစဉ် သင့် နေရေးထိုင်ရေး ကုန်ကျစရိတ်များကို အထောက်အကူပြုပါတယ်။ ဒီထောက်ပံ့ငွေကို သင် ပြန်ဆပ်စရာ မလိုပါဘူး။</p> <p>အမြဲတမ်း နေထိုင်ရာလိပ်စာရှိတဲ့ ဒုက္ခသည် အဆင့်အတန်းရှိတဲ့ ဒုက္ခသည်တွေနှင့် မိသားစုဝင်တွေဟာ ကျောင်းသား ချေးငွေ အတွက် လျှောက်ထားနိုင်ပါတယ်။</p> <p>42s</p>
8.	Daily living	နေ့စဉ် နေထိုင်ရေးကိစ္စ

<p>8.1</p>	<p>Drinking alcohol</p> <p>The legal age for drinking alcohol is 18 years. You may be asked for proof of age when buying alcohol. Moderate use of alcohol is accepted in New Zealand. Excessive use is not acceptable and can lead to social problems or get you into trouble.</p> <p>16s</p>	<p>အရက် သောက်သုံးခြင်း</p> <p>အရက်သောက်ရန်အတွက် တရားဝင် အသက်အရွယ်ဟာ 18 နှစ်ဖြစ်ပါတယ်။ အရက် ဝယ်ယူတဲ့အခါ အသက် အထောက်အထားအတွက် သင့်ကို မေးကောင်း မေးနိုင်တယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အတော်အသင့် အရက် သောက်သုံးတာကို လက်ခံကြပါတယ်။ လွန်လွန်ကဲကဲ သောက်သုံးတာကို လက်မခံပါဘူး။ လူမှုရေးပြဿနာတွေ ဖြစ်နိုင်တယ် ဒါမှမဟုတ် သင့်ကို အခက်အခဲအတွင်း ကျရောက်နိုင်တယ်။</p> <p>16s</p>
<p>8.2</p>	<p>Smoking</p> <p>In New Zealand, smoking is not allowed inside public places like bars, restaurants, buses, trains.</p> <p>9s</p> <p>Most of these areas are marked with a 'non- smoking' sign. There are outside areas set aside for smokers in public places and at work. Generally these areas are marked with a 'smokers area' sign.</p> <p>15s</p>	<p>ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ဆေးလိပ်သောက်တာကို အများပြည်သူ နေရာတွေဖြစ်တဲ့ အရက်ဘားတွေ၊ စားသောက်ဆိုင်တွေ၊ ဘတ်စ်ကားတွေ၊ ရထားတွေ မှာခွင့်မပြုပါဘူး။</p> <p>9s</p> <p>ဒီနေရာ အများစုတွေမှာ 'ဆေးလိပ် မသောက်ရ' ဆိုင်းဘုတ်တွေ ရေးထားကြပါတယ်။ အများပြည်သူနေရာများနှင့် အလုပ်ခွင်နေရာက ဆေးလိပ်သောက်သူတွေအတွက် ဆေးလိပ်သောက်ဖို့ အပြင်မှာ နေရာ သီးသန့်လုပ်ပေးထားပါတယ်။ သာမန်အားဖြင့် ဒီနေရာတွေမှာ 'ဆေးလိပ်သောက်သူများ နေရာ' ဆိုင်းဘုတ်တွေ ရေးသားထား ပါတယ်။</p> <p>15s</p>
<p>8.3</p>	<p>Driving and Safety</p> <p>You need a valid driver's license to drive in New Zealand. If you have a current overseas driver licence you can drive for one year in New Zealand.</p> <p>11s</p>	<p>ယာဉ်မောင်းနှင်ခြင်းနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ယာဉ်မောင်းဖို့ သက်တမ်းရှိတဲ့ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခု သင် လိုအပ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင့်မှာ လက်ရှိ နိုင်ငံခြား ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခုရှိရင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ သင် တစ်နှစ် ယာဉ်မောင်းနိုင်တယ်။</p> <p>11s</p> <p>အကယ်၍ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင်မှာ အင်္ဂလိပ်လို မဟုတ်ရင် သင် ယာဉ်မောင်းခင်</p>

<p>If the driver's license is not in English, you must have it translated into English by an approved agency before you drive. You can be fined if you do not have the correct license.</p> <p>12s</p> <p>If you wish to learn to drive in New Zealand, you must have a New Zealand driver's license before you can do so. It is illegal to drive without a current and valid license – there are severe penalties for doing so.</p> <p>You have to be at least 16 years old to apply for a car driver licence and you must hold a learner licence before you start learning to drive.</p> <p>There are three stages to getting a car licence. For information on how to obtain a New Zealand driver's license, contact the New Zealand Transport Agency.</p> <p>39s</p> <p>You may find the driving conditions very different from at home. Always drive on the left hand side of the road. On most highway roads the speed limit is 100 km/h unless a sign says otherwise. In towns, the speed limit is usually 50 km/h. You can be fined or have your driver license taken off you for exceeding the speed limit.</p> <p>26s</p> <p>You must wear a helmet when you are riding a motorcycle or bicycle. You will be fined by the Police if you do not wear a helmet.</p>	<p>အတည်ပြုထားတဲ့ အေဂျင်စီက အင်္ဂလိပ်လိုဘာသာပြန်ဆိုချက် သင့်တွင် ရှိရမယ်။ သင့်မှာ မှန်ကန်တဲ့ လိုင်စင် မရှိရင် သင် ဒဏ်ငွေ တပ်ရိုက်ခံရနိုင်တယ်။</p> <p>12s</p> <p>သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ယာဉ်မောင်းချင်တယ်ဆိုရင် သင် ယာဉ်မောင်းနိုင်ခင်မှာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခု သင့်မှာ ရှိရမယ်။ လက်ရှိနှင့် သက်တမ်းရှိတဲ့ တရားဝင်လိုင်စင်တစ်ခုမရှိပဲ ယာဉ်မောင်းတာဟာ တရားမဝင်ပါဘူး- အဲဒီလို မောင်းတဲ့အတွက် ပြင်းထန်တဲ့ ဒဏ်ငွေတွေ ရှိပါတယ်။</p> <p>ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခုလျှောက်ဖို့ သင် အနည်းဆုံး 16 နှစ်ပြည့်ရမယ်။ ယာဉ်မောင်းတာကို စပြီး မသင်ယူမီမှာ သင့်မှာ အမောင်းသင် လိုင်စင် တစ်ခု ရှိရမယ်။</p> <p>ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခုရဖို့ အဆင့် သုံးဆင့် ရှိပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ယာဉ်မောင်းလိုင်စင် တစ်ခု ရဖို့ ဘယ်လိုလုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့ သတင်းအချက်အလက် အတွက် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အေဂျင်စီကို ဆက်သွယ်ပါ။</p> <p>39s</p> <p>သင့်အနေနှင့် ယာဉ်မောင်း စည်းကမ်းတွေဟာ သင့်နိုင်ငံနှင့် အများကြီး ကွာခြားနေကြောင်း သင် တွေ့ကောင်း တွေ့နိုင်ပါတယ်။ အမြဲတမ်း လမ်းရဲ့ ဘယ်ဖက်အခြမ်းက ကပ်မောင်းပါ။ အဝေးပြေးလမ်းမကြီး အများစုရဲ့ အရှိန်နှုန်း ကန့်သတ်ချက်ဟာ ဆိုင်းဘုတ်မှာ တစ်ခြားတစ်မျိုး ရေးမထားရင် တစ်နာရီ ကီလိုမီတာ 100 ဖြစ်ပါတယ်။ မြို့တွင်းမှာတော့ သာမန်အားဖြင့် အရှိန်နှုန်း ကန့်သတ်ချက်မှာ တစ်နာရီ ကီလိုမီတာ 50 ဖြစ်ပါတယ်။ အရှိန်နှုန်း ကန့်သတ်ချက်ကို ကျော်မောင်းတဲ့အတွက် သင် ဒဏ်ငွေတပ်ရိုက် ခံရနိုင်တယ် ဒါမှမဟုတ် သင့် လိုင်စင်ကို ရုတ်သိမ်းနိုင်တယ်။</p> <p>26s</p> <p>မော်တော်ဆိုင်ကယ် သို့မဟုတ် စက်ဘီး စီးနေတဲ့အခါမှာ သင် ဦးထုပ်အမာ တစ်ခုကို ဆောင်းထားရမယ်။ သင် ဦးထုပ်အမာ တစ်ခုကို ဆောင်းမထားရင် ရဲက သင့်ကို</p>
--	--

<p>10s</p> <p>Drink Driving</p> <p>Do not drink and drive. If you are going to drink alcohol, then find another way to get home rather than driving. Drink driving can result in injuries to yourself and others from traffic crashes. Driving while over the legal limit is a criminal offence and you will be charged by police and will have to go to court.</p> <p>23s</p> <p>Seat Belts</p> <p>All drivers and passengers in New Zealand must wear seat belts both in the front and back of the car. You can be fined if you or your children are not wearing safety belts. Children under the age of five must be in an approved safety seat according to their age, size and weight.</p> <p>17s</p> <p>WOF and Registration</p> <p>Cars in New Zealand need to pass safety standards. If your car is safe you will be issued a Warrant of Fitness (WOF).</p> <p>All cars driven must be registered. Registration is where the government identifies you as the person who owns the car. You must</p>	<p>ဒဏ်ငွေ ရိုက်ပါလိမ့်မယ်။</p> <p>10s</p> <p>အရက်မူးပြီး ကားမောင်းခြင်း</p> <p>အရက်မူးပြီး ကားမောင်းပါနှင့်။ အကယ်၍ သင် အရက် သွားသောက်မယ်ဆိုရင် ကားမောင်းပြန်မဲ့အစား အခြားတစ်နည်းနှင့် အိမ်ပြန်ဖို့ ရှာထားပါ။ အရက်မူးပြီး ကားမောင်းခြင်းဟာ ယာဉ်တိုက်မှု ဖြစ်ပြီး သင် နှင့် အခြားသူများကို ဒဏ်ရာတွေ ရစေနိုင်တယ်။ တရားဝင် အကန့်အသတ်ထက်ကျော်၍ အရက်သောက်ထားပြီး ကားမောင်းတာဟာ ရာဇဝတ် ပြစ်မှု တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ရဲက သင့်ကို စွဲချက်တင် တရားစွဲမှာ ဖြစ်ပြီးတော့ တရားရုံးကို သွားရလိမ့်မယ်။</p> <p>23s</p> <p>ကား သိုင်းကြိုးခါးပတ်များ</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ကားမောင်းသူတွေနှင့် လိုက်ပါစီးတဲ့သူတွေဟာ ကားရှေ့မှာကော ကားနောက်မှာပါ ကားသိုင်းကြိုးခါးပတ်တွေကို ပတ်ထားရတယ်။ သင်နှင့် သင့် ကလေးတွေ အန္တရာယ်ကင်း ကားသိုင်းကြိုးခါးပတ်တွေကို မပတ်ထားရင် သင် ဒဏ်ငွေရိုက်ခံရနိုင်တယ်။ အသက် ငါးနှစ်အောက် ကလေးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ အသက်အရွယ်၊ အရွယ်အစားနှင့် အလေးချိန်ပေါ် မူတည်ပြီး အတည်ပြုထားတဲ့ အန္တရာယ်ကင်း ထိုင်ခုံမှာ ထိုင်ရပါတယ်။</p> <p>17s</p> <p>WOF ကောင်းမွန်ခိုင်ခန့်ကြောင်း အာမခံနှင့် မှတ်ပုံတင်ရေး</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ ကားများမှာ အန္တရာယ်ကင်း လုံခြုံရေး စံနှုန်းများကို အောင်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင့် ကားဟာ ဘေးကင်းလုံခြုံတယ်ဆိုရင် သင့်ကို ကောင်းမွန်ခိုင်ခန့်ကြောင်း အာမခံ [WOF] တစ်ခုကို သင့်အား ထုတ်ပေးပါလိမ့်မယ်။ မောင်းနှင်လျက်ရှိတဲ့ ကားအားလုံးကို မှတ်ပုံတင်ထားရမယ်။ မှတ်ပုံတင်ဆိုတာက ကားကိုပိုင်ဆိုင်တဲ့လူအဖြစ် သင့်ကို အစိုးရက အသိမှတ်ပြုတာ ဖြစ်ပါတယ်။</p>
---	--

	<p>pay register your car.</p> <p>If your car does not have a WOF or Registration, you may be fined by the police.</p> <p>Car insurance</p> <p>If you are going to own a car, it is a good idea to have car insurance.</p> <p>38s</p>	<p>သင့်ကားကို မှတ်ပုံတင်ဖို့ သင် အခကြေး ပေးရမယ်။</p> <p>အကယ်၍ သင့်ကားမှာ ကောင်းမွန်ခိုင်ခန့်ကြောင်း အာမခံ [WOF] သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင် မရှိရင် သင့်ကို ရဲက ဒဏ်ငွေရိုက်ကောင်း ရိုက်နိုင်တယ်။</p> <p>ကား အာမခံ</p> <p>အကယ်၍ သင် ကားတစ်စီးကို ပိုင်ဆိုင်တော့မယ်ဆိုရင် ကားအာမခံ လုပ်ထားဖို့က ကောင်းသောအကြံဉာဏ် တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>38s</p>
	<p>Immigration & Citizenship</p>	<p>လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံသား ဖြစ်ရေး</p>
<p>9.1</p>	<p>Reunification with your family – refugee quota</p> <p>It is not always possible to bring all of your family members to New Zealand. Only certain family members will be able to come.</p> <p>Family reunification under the Refugee Quota Programme is limited to the spouse and dependent children of refugees already resettled in New Zealand. This family must have been declared in the resettlement interview with Immigration New Zealand (INZ).</p> <p>The United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) refers cases to be included in the Refugee Quota Programme. INZ does not ask UNHCR to refer refugees to New Zealand. If any of your family are refugees and you would like to support their referral to Immigration New Zealand, you can contact their nearest UNHCR office. You can also contact the UNHCR Office for New Zealand at: AULCA@unhcr.org</p> <p>If your family members are not eligible to be included in the refugee</p>	<p>သင့် မိသားစုနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေး- ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်း</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ သင့်မိသားစုဝင်တွေ အားလုံးကို ခေါ်ယူဖို့ အမြဲတမ်းအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ မိသားစုဝင် အချို့သာ လာရောက်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ပြန်လည်အခြေချပြီးဖြစ်တဲ့ ဒုက္ခသည်ရဲ့ ကြင်ဖော်ဖက်နှင့် မှီခိုကလေးများကိုသာ ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်း အစီအစဉ် [Refugee Quota Programme] အရပေးဖို့ မိသားစု ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေးကို အကန့်အသတ် လုပ်ထားပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး [INZ] နှင့် ပြန်လည်အခြေချဖို့အတွက် လုပ်တဲ့ အင်တာဗျူးမှာ အဲဒီ မိသားစုကို ကြေညာထားပြီး ဖြစ်ရမယ်။</p> <p>ကမ္ဘာ့ကုသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်ဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး [UNHCR] က အမှုများကို ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်း အစီအစဉ်တွင် ထည့်ပေးရန် လွှဲပေးပါတယ်။ INZ က ဒုက္ခသည်များကို နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ လွှဲပေးရန် မမေးမြန်းပါဘူး။ အကယ်၍ သင့် မိသားစုဝင် တစ်ဦးဟာ ဒုက္ခသည် ဖြစ်ပြီး သူတို့ရဲ့ လွှဲပို့လွှာကို နယူးဇီလန် နိုင်ငံ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးသို့ သင့်အနေနှင့် လွှဲပေးစေလိုလျှင် သင် သူတို့ရဲ့ အနီးဆုံး UNHCR ရုံးကို ဆက်သွယ်နိုင်ပါတယ်။ သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံအတွက် UNHCR</p>

	<p>quota programme, you may be able to sponsor them for residence in New Zealand under another immigration policy.</p> <p>There is no guarantee that you will be able to be reunited with your relatives after you arrive in New Zealand.</p> <p>79s</p>	<p>ရုံးကိုလည်း အီးမေးလ် ဖြင့် ဆက်သွယ်နိုင်ပါတယ်- AULCA@unhcr.org</p> <p>အကယ်၍ သင့်မိသားစုဝင်များကို ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်း အစီအစဉ်တွင် ပါဝင်ရန် မရထိုက်လျှင် သင် တစ်ခြား လူဝင်မှု မူဝါဒအရ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ နေထိုင်ဖို့ အတွက် သူတို့ကို တာဝန်ယူပြီး ခေါ်ယူနိုင်ကောင်း ခေါ်ယူနိုင်တယ်။</p> <p>သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ ရောက်ပြီးနောက် သင့် ဆွေမျိုးများနှင့် သင် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းနိုင်လိမ့်မယ်ဆိုတာ အာမခံချက် မရှိပါဘူး။</p> <p>79s</p>
<p>9.2</p>	<p>Spouse/partner who does not qualify under Refugee Quota</p> <p>If your spouse/partner does not qualify to come to New Zealand under the refugee quota you may be able to sponsor them for residence under the partnership policy. You would have to prove that your relationship is on-going, genuine and stable.</p> <p>17s</p>	<p>ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်းအရ အကျိုးမဝင်သည့် ဇနီး ခင်ပွန်း/ကြင်ဖော်ဖက်</p> <p>အကယ်၍ သင့် ဇနီး ခင်ပွန်း/ကြင်ဖော်ဖက်ဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံကိုလာဖို့ ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်းအရ အကျိုးမဝင်ရင် သင် ကြင်ဖော်မူဝါဒအရ နေထိုင်ရန်အတွက် သူတို့ကို တာဝန်ယူပြီး ခေါ်ယူကောင်း ခေါ်ယူနိုင်ပါတယ်။ သင့်အနေနှင့် သင့်ရဲ့ ချစ်သံယောဇဉ်ဆက်ဆံရေးမှာ ဆက်လက်တည်မြဲနေလျက်ရှိပြီး အစစ်အမှန်နှင့် တည်ငြိမ်စွာရှိနေကြောင်း သက်သေထုတ်ဖော်လိမ့်မယ်။</p> <p>17s</p>
<p>9.3</p>	<p>Parents</p> <p>If you are a New Zealand resident or citizen, then your parents may be able to apply for permanent residence. The first step is for INZ to look at the income of the New Zealand sponsoring child and/or partner and the parent's own settlement funds.</p> <p>16s</p>	<p>မိဘများ</p> <p>အကယ်၍ သင်ဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ နေထိုင်သူ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသား ဖြစ်လျှင် သင့် မိဘများမှာ အမြဲတမ်း နေထိုင်သူ အဖြစ် လျှောက်ထားနိုင်ကောင်း လျှောက်နိုင်ပါတယ်။ INZ အနေဖြင့် လုပ်ရမဲ့ ပထမအဆင့်ဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံရှိ တာဝန်ယူခေါ်မဲ့ သားသမီး နှင့်/သို့မဟုတ် ကြင်ဖော်တို့ရဲ့ ဝင်ငွေနှင့် မိဘများ၏ ကိုယ်ပိုင် အခြေချရေး ရန်ပုံငွေကြေးတို့ကို ကြည့်ရှုပါမယ်။</p> <p>16s</p>

<p>9.4</p>	<p>Refugee Family Support Category</p> <p>If you have family that you would like to come to New Zealand, but they do not fit any other immigration category, they may be eligible to apply under the Refugee Family Support Category (RFSC). To sponsor family, you must have permanent residence in New Zealand as a refugee. There are 300 residence places available each year.</p> <p>The policy has a two tier system. Priority is given to Tier one sponsors who have no immediate family in NZ or are the sole carer of a dependent relative in New Zealand.</p> <p>If you are a successful sponsor under the RFSC your family will be invited to Apply for Residence in New Zealand.</p> <p>Successful sponsors must ensure that adequate accommodation is available for their family on arrival to New Zealand and for the next two years.</p> <p>58s</p>	<p>ဒုက္ခသည် မိသားစု အထောက်အပံ့ အမျိုးအစား</p> <p>အကယ်၍ သင့်တွင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံသို့ လာရောက်ချင်တဲ့ မိသားစု ရှိရင် ဒါပေမဲ့ သူတို့ဟာ တစ်ခြား ဘယ် လူဝင်မှု အမျိုးအစားနှင့်မှ အကျိုးမဝင်ရင် သူတို့ဟာ ဒုက္ခသည် မိသားစု အထောက်အပံ့ အမျိုးအစား [RFSC] အရ လျှောက်ဖို့ ရနိုင်ကောင်း ရနိုင်ပါတယ်။ မိသားစုကို တာဝန်ယူခေါ်ဖို့အတွက် သင်ဟာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ၌ ဒုက္ခသည်အဖြစ် အမြဲတမ်းနေခွင့်ရသူ ဖြစ်ရမယ်။ နှစ်စဉ် အမြဲတမ်းနေခွင့်ရသူ နေရာ 300 နေရာ ရရှိနိုင်ပါတယ်။ မူဝါဒတွင် စနစ် အလွှာ နှစ် လွှာရှိပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အနီးကပ် မိသားစု မရှိတဲ့ စနစ် အလွှာ တစ် မှာအကျိုးဝင်တဲ့ တာဝန်ယူခေါ်ယူသူများ သို့မဟုတ် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ မှီခိုခံ ဆွေမျိုးတစ်ဦးရဲ့ တစ်ဦးတည်းသော စောင့်ရှောက်သူ တို့ကို ဦးစားပေးပါတယ်။</p> <p>အကယ်၍ သင်ဟာ RFSC အရ အောင်မြင်သော တာဝန်ယူခေါ်ယူသူဖြစ်လျှင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ အမြဲတမ်းနေထိုင်ရန် လျှောက်ဖို့ သင့်မိသားစုကို ဖိတ်ခေါ် ပါလိမ့်မယ်။</p> <p>အောင်မြင်သော တာဝန်ယူခေါ်ယူသူတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့ မိသားစု နယူးဇီလန် နိုင်ငံကို ဆိုက်ရောက်တဲ့အခါနှင့် နောက်ထပ် နှစ်နှစ် ကာလအတွက် လုံလောက်တဲ့ နေရေးထိုင်ရေး လုပ်ပေးနိုင်ဖို့ သေချာအောင် လုပ်ရမယ်။</p> <p>58s</p>
<p>9.5</p>	<p>Travel and other Identity Documents</p> <p>If you can't get a passport from your home country, Immigration New Zealand will issue a Certificate of Identity for your travel. You can use this as ID for two years after you arrive in New Zealand. We recommend you get another form of ID, such as a NZ drivers licence within this two year period.</p> <p>Your Certificate of Identity can only be used for your travel to New Zealand under the refugee quota. If you want to travel outside of New Zealand before you have applied for New Zealand citizenship you will need to apply for a Refugee Travel Document from the Department of</p>	<p>ခရီးစဉ်နှင့် အခြား မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း စာရွက်စာတမ်းများ</p> <p>အကယ်၍ သင် သင့်အမိနိုင်ငံက နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကို မရနိုင်လျှင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေး ရုံးက သင့်ခရီးစဉ်အတွက် သက်သေခံ လက်မှတ် တစ်ခုကို ထုတ်ပေးပါမယ်။ သင် ဒီ သက်သေခံလက်မှတ်ကို သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ရောက်ပြီး နှစ်နှစ် သုံးနိုင်ပါတယ်။ ဒီ နှစ်နှစ်အတွင်းမှာ နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ယာဉ်မောင်း လိုင်စင် ကဲ့သို့ နောက်ထပ် မည်သူမည်ဝါသက်သေခံ ပုံစံမျိုးကို သင် ရယူရန် ကျွန်ုပ်တို့ တိုက်တွန်းပါတယ်။</p> <p>သင့် မည်သူဖြစ်ကြောင်းသက်သေခံလက်မှတ်ဟာ ဒုက္ခသည် ခွဲတမ်းအရ နယူးဇီလန်</p>

	<p>Internal Affairs. 44s</p>	<p>နိုင်ငံသွားဖို့ သင့်ခရီးစဉ်အတွက်သာ သုံးနိုင်ပါတယ်။ အကယ်၍ သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ပြင်ပသို့ သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံ နိုင်ငံသား မလျှောက်မီ ခရီးသွားချင်ရင် သင် ပြည်တွင်းရေးရာများ ဌာနက ဒုက္ခသည် ခရီးသွား လက်မှတ်တစ်ခုကို လျှောက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။</p> <p>44s</p>
<p>9.6</p>	<p>Citizenship After you've been in New Zealand for five years, you can apply for citizenship and then for a passport. 11s</p>	<p>နိုင်ငံသား ဖြစ်မှု သင် နယူးဇီလန် နိုင်ငံမှာ ရောက်ပြီး ငါးနှစ် ကြာပြီးတဲ့နောက် သင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ကို လျှောက်နိုင်ပြီး နောက်တော့ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကို လျှောက်နိုင်ပါတယ်။</p> <p>11s</p>
	<p>Closing</p>	<p>နိဂုံးချုပ်</p>
<p>10.1</p>	<p>New Zealand offers you a chance to build a new life in a new land. It is possible to achieve this goal. Many refugees from many countries have successfully done this. It is not always easy to live in a new country, but there will be support for you to achieve your goal.</p> <p>More information about resettlement in New Zealand is available on the Immigration New Zealand website.</p> <p>We hope this information is helpful for you and we look forward to welcoming you into New Zealand.</p> <p>34s</p>	<p>နိုင်ငံအသစ် တစ်ခုမှာ ဘဝအသစ် တစ်ခုကို တည်ဆောက်ဖို့ အခွင့်အလမ်းတစ်ခုကို နယူးဇီလန် နိုင်ငံက သင့်ကို ပေးအပ်ပါတယ်။ ဒီပန်းတိုင်ကို ဆွတ်ခူးဖို့ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံအများအပြားက ဒုက္ခသည် အများအပြားဟာ ဒီပန်းတိုင်ကို အောင်မြင်ခဲ့ကြပါတယ်။ နိုင်ငံအသစ် တစ်ခုမှာ နေဖို့ အမြဲတမ်းအားဖြင့် မလွယ်ကူပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သင့် ပန်းတိုင်ကို အောင်မြင်ဖို့ သင့်အတွက် အထောက်အပံ့ ရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။</p> <p>နယူးဇီလန် နိုင်ငံ ပြန်လည်အခြေချရေးနှင့်ပတ်သက်တဲ့ အပို အချက်အလက်တွေကို နယူးဇီလန် နိုင်ငံ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေး ဝက်ဘ်ဆိုက်မှာ ရရှိနိုင်ပါတယ်။</p> <p>ဒီ အချက်အလက်တွေ သင့်အတွက် အသုံးဝင်မယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါတယ်။ နယူးဇီလန် နိုင်ငံတွင်းသို့ သင့်အား ကြိုဆိုရန် ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါတယ်။ 34s</p>